

940.542.1

AKP

TAKH AKPITA

6

ΟΙ
ΓΕΡΜΑΝΟΙ
ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ

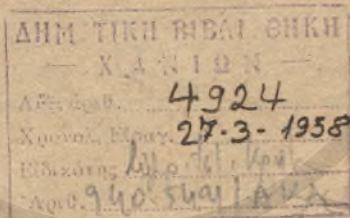
ΑΘΗΝΑ

1 9 4 7

ΤΑΚΗ ΑΚΡΙΤΑ

ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ

ΑΘΗΝΑ

1 9 4 7

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρνει την υπογραφή του
συγγραφέα.

Γεώργιος Ανδριανός

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πολλοὶ δικοί μας καὶ ξένοι συγγραφεῖς, ἔχουν γράφει γιὰ τὴ «Μάχη τῆς Κρήτης», καὶ πολλοὶ ἴσως ἀκούη νὰ γράφουν στὸ μέλλον. Τὸ γεγονὸς θὰ εἶνε πῶς κάθε φορὰ ποῦ θὰ βλέπη τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἓνα τέτοιο βιβλίον, μὲ ἀντικείμενον τὴ «Μάχη τῆς Κρήτης», θὰ χύνεται καὶ καινούργιο φῶς στὴν ἱστορίαν αὐτῆς τῆς μάχης, ποῦ ἦταν ἡ πρώτη συντριβὴ τῆς δυνάμεως τοῦ ἄξονος. Ἡ πρώτη οὐσιαστικὴ ἦτα τῆς Γερμανίας ἔπειτα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως τῶν Ἑλληνικῶν ὀχυρῶν. Ἀγνωστα στοιχεῖα καὶ νέες λεπτομέρειες—ποῦ λείπουν συνήθως ἀπὸ τὰ λακωνικὰ κείμενα τῶν στρατιωτικῶν ἀνακοινωθέντων—θὰ διαβάζονται πάντοτε μὲ νέο καὶ ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον.

—Στὸ βιβλίον μου αὐτὸ δὲν εἶχα τὴν πρόθεσιν νὰ μακρολογῶ, ἐπάνω στὴ «μάχη τῆς Κρήτης». Αὐτὸ τὸ ἔκαναν ἄλλοι ποῦ προηγήθηκαν ἀπὸ μένα. Ἰσα—ἴσια φροντίζω ὅσο μπορῶ περισσότερον περιληπτικὰ νὰ ἐξαντλήσω τὸ θέμα—προσθέτοντας ἐννοεῖται νέα στοιχεῖα—μὲ τὴν βεβαιότητα πῶς ὁ κουρασμένος ἀναγνώστης τῆς μεταπολεμικῆς ἐποχῆς μας, δὲν ἔχει οὔτε τὸ καιρὸ, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ κουράγιον νὰ ἐνδιατρίβῃ σὲ δίτομον ἢ τρίτομον ἔργον ποῦ θὰ τὰ διακρίνῃ μία τυχὸν ἀκατάσχετη φλυαρία.

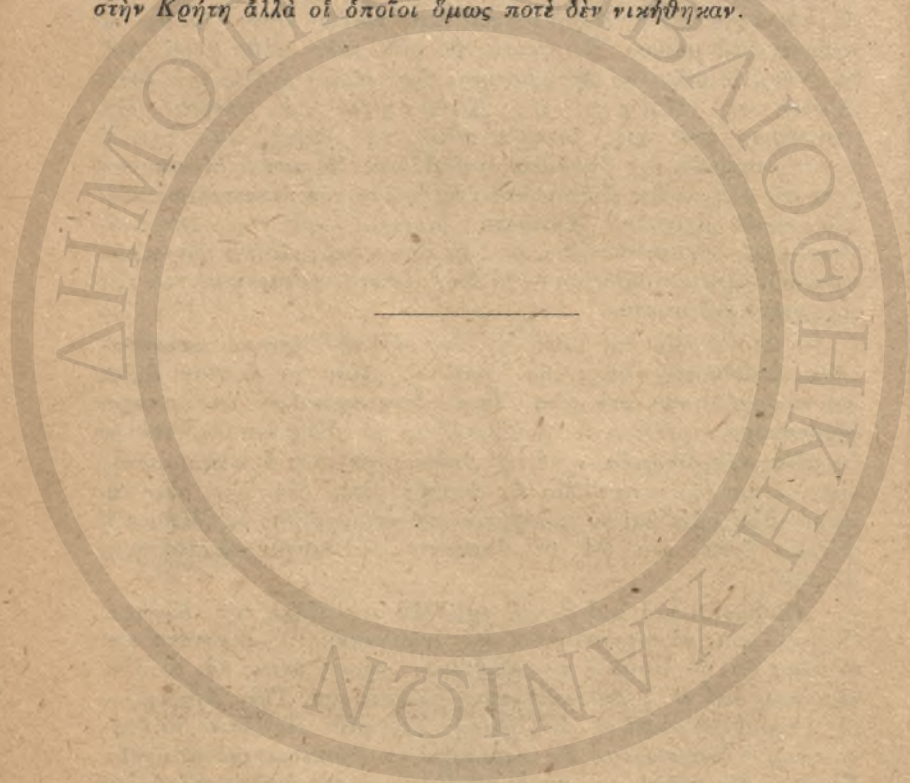
Πρόκειται γιὰ μιὰ μικρὴ συμβολὴ στὴ Μάχη τῆς Κρήτης. Περιορίζομαι νὰ παρουσιάσω χρονολογικῶς τὰ γεγονότα καὶ τὸ θέμα ὅσο τὸ δυνατὸν συντομώτερον, φροντίζοντας νὰ τὸ ὁλοκληρώσω ἀπὸ τίς 3 ἐνδιαφέρουσες ἀπόψεις του. Τὴν Ἀγγλική—τὴν Γερμανική—καὶ τὴν Ἑλληνική. Στὸ κάθε κεφάλαιον θὰ διαπιστώσῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι κυριαρχεῖ τὸ ὑποκείμενικὸ στοιχεῖον. Κανένας δὲν γράφει γιὰ τὴ συμβολὴ ἢ γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἄλλου ἔστω ἐὰν πρόκειται περὶ τοῦ ἐχθροῦ ἢ τοῦ συμμάχου.

Πρὸ παντὸς κανεὶς δὲν ἀναφέρει ὅσο πρέπει γιὰ τὴν συμβολὴ τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ποῦ πολέμησαν στὴ Κρήτη.

Τὸ βιβλίον ὅμως ποῦ πρόκειται νὰ ἐπακολουθήσῃ μὲ τὸ τίτλον «*Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΓΑΛΑΤΑ*» θὰ χύσῃ τέτοιο φῶς πρὸ παντὸς ὅσο ν' ἀφορᾷ τὴν δράσιν τῶν Ἑλλήν. τμημά-

των ὥστε θὰ περισταλῇ κάθε ἀπόπειρα, εἰς τὸ μέλλον σφε-
τερισμού τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἐκείνων ποῦ πραγματικά πολέμησαν
ἀντάμα με τοὺς Κρητικούς γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ ἀμυνα τῆς Μεγαλο-
νήσου.

Τὸ βιβλίον κοσμεῖται με ἀρκετὰς εἰκόνες οἱ ὁποῖες θὰ δη-
μιουργήσουν τέλειες πνευματικὰς ἐποπεῖες γιὰ τὸν ἱστορικὸ
ἀγῶνα τῶν Κρητῶν Ἑλλήνων καὶ Νεοζηλανδῶν, ἀξιωματικῶν
καὶ ὀπλιτῶν. Τῶν ἡρώων ἐκείνων ποῦ ἐπολέμησαν καὶ ἔπεσαν
στὴν Κρήτη ἀλλὰ οἱ ὁποῖοι ὁμως ποτὲ δὲν νικῆθηκαν.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος, ή μεγάλη αυτή μάχη του κόσμου, ή επανάληψη της απάισιας ανθρωποσφαγής του 14, με 18 άρχισε ως γνωστόν στις 3 Σεπτεμβρίου του 1939, ύστερα από την εισβολή των Γερμανικών στρατευμάτων στην Πολωνία (1η Σεπτεμβρίου) όποτε ή Μεγάλη Βρετανία και ή Γαλλία, κήρυξαν τόν πόλεμο κατά της Γερμανίας. Ο πόλεμος αυτός από τούς φοβερωτέρους πού είδε ή Οίκουμένη, κράτησε μέχρι τις 7 Μαΐου 1945.

Στόν πόλεμο αυτό καθρεφτίζεται ιδιαίτερα ή προσπάθεια όλων των Έλευθέρων Έθνών, μέχρις ότου φθάσουν στην άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας.

Ειδικώτερα ή Έλλάδα στέκεται περήφανη με τό κεφάλι ψηλά, γιατί ή συμβολή της στόν πόλεμο αυτό ήταν μεγάλη και άποτελεσματική. Η αντίσταση της Έλλάδος έναντίον της Ιταλικής επιθέσεως, ήταν ή μόνη ένθάρρυνση της Μεγάλης Βρετανίας στις σκοτεινές ώρες του 1940. Η Ιταλία έφριξε κατά της Έλλάδος στην άρχή 8 μεραρχίες, μά ύστερα άναγα-

Η μάχη της Έλλάδος.

κάσθηκε νά φέρη άλλες 18, — δυνάμεις πού προορίζονταν για τό μέτωπο της Λιβύης. — Άλλ' άκόμη πιό ζωτικά συμφέροντα των Συμμάχων σώθηκαν από την αντίσταση των Έλλήνων κατά των Γερμανών. Μέσα σέ δυό μήνες από την κατάρρευση των Γιουγκοσλαύων στη Στρώμνιτσα, μέχρι την κατάληψη

τῆς Κρήτης, ὁ Ἑλληνικὸς παράγων ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στὴ διάσωση τῆς Συρίας καὶ τοῦ Ἰράν, γιατί μετὰ τὴ καθυστέρηση ἢ 9ῃ Βρετανικῇ Στρατιά, ἔρθηκε καιρὸ νὰ ἐτοιμασθῇ. Ἀλλὰ καὶ τὴ Ρωσσία ὠφέλησε ἡ Ἑλληνικὴ καθυστέρηση, γιατί ὁ Χίτλερ εἶχεν ὀρίσει τὴν ἐπίθεσιν του στὸ βορρᾶ ἀφοῦ τελείωσε τὶς ἐπιχειρήσεις του στὸ νότο. Ἔτσι ἄργησε ἡ ἐπίθεσιν του καὶ ἡ Ἑλλάς ἔδωσε στὴ Ρωσσία σύμμαχόν της καὶ βοηθόν της τὸν ποταμὸν χειμῶνα.

Ὑστερα ἦλθε ἡ ἐποχὴ τῆς σκλαβιάς. Ἡ Ἑλλάς ἀντιστάθηκε στὰ βουνὰ καὶ στὶς πόλεις. Μέχρι τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πολέμου 47 μῆνες. Οἱ θυσιές τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες τῶν ἠνωμένων Ἐθνῶν. Αὐτὸ φυσικὰ δὲν εἶναι ὑπερβολή. Κι' ἂν νομίζη κανεὶς πὼς υπερβάλλουμε, σὰν

Ὁ πόλεμος στὴν Ἀλβανία καὶ τὰ ὄχυρά.

Ἕλληνες, τότε δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ δώσουμε τὸ λόγο σ' ἓναν διάσημο Ἀγγλο πολεμικὸ συγγραφέα τὸν Κόμpton-Μάκενζυ. Αὐτὸς ἐξαίρει τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος στὸν δεύτερο αὐτὸ παγκόσμιον πόλεμον καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Νά! τί ἔγραφε γιὰ τὴν μικρὴ Ἑλλάδα — μὰ δοξασμένη γωνιά τῆς Εὐρώπης — ὅταν ἡ κραταιὰ τότε Ἰταλία τοῦ Ντοῦτσε τῆς εἶχε κηρύξει τὸν πόλεμον τὸ 1940 καὶ εἰσέβαλε στὸ ἱερὸ ἔδαφός της.

«Στὶς 28 Ὀκτωβρίου 1940 ὁ Ἀθηναϊκὸς Λαὸς ξύπνησε τὸ πρῶν ἀπ' τὸ οὐρλιασμα τῶν σειρήνων κι' ἀπ' τὴ φοβερὴ

κωδωνοκρουσία τῶν ἐκκλησιῶν. Πόλεμος! Πόλεμος! Πόλεμος! Χιλιάδες φορές γρηγορότερα καὶ πόσο ξεκούραστα ἀπ' τὸ Φειδιππίδῃ πού χρειάστηκε νὰ τρέξῃ διακόσια πενήντα χιλιόμετρα μέσα σὲ 48 ὥρες γιὰ νὰ φέρῃ στὴ Σπάρτῃ τὴν εἴδησι τῆς ἀποθάσεως τῶν Περσῶν στὸ Μαραθῶνα — ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἀθήνας ἔστειλε τὴν εἴδησι τῆς ἱστορικῆς εἰσβολῆς μέσα σ' ἓνα λεπτό στὰ πέρατα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Κι' ἡ Ἑλλάδα ὁλόκληρη σὰν μιὰ ψυχὴ ἀποκρίθηκε ἀπ' τοὺς ἐλαῖωνες τῆς Μυτιλήνης, ἀπ' τὰ ἀμπέλια τῆς Σάμου ἀπ' τὰ βοσκοτόπια τῆς Ἀρκαδίας ἀπ' τοὺς Θεσσαλικοὺς κάμπους, ἀπ' τῆς Θράκης τὰ καπνεργοστάσια καὶ τὴν ἐργατικὴ Θεσσαλονίκῃ, ἀπ' τὴν πολυθρόνῃ Πάτρα καὶ τῇ γαλήνιᾳ Ναύπακτο μὲ τὸ μπαρκετοκαπνισμένο κάστρο. Ἀπ' τὴ Θῆβαι τὴν Κόρινθο καὶ τὴ Σπάρτῃ, ἀπ' τὰ αἰώνια νησιά τις Κυκλάδες καὶ τις Σποράδες, ἀπ' τὴν Κρήτῃ — τὸ λίκιο τῆς Εὐρκώτης — κι' ἀπ' τὰ ἀμέτρητα βουνά καὶ λαγκαδιές, καὶ ποτάμια πού τάχει ἀγιάσει στὴ μνήμῃ μας ὁ θρύλος κι' ἡ ἱστορία, οἱ Ἕλληνες ἦλθαν ν' ἀντισταθοῦν στὸ ἔθνος πού τόλημψε νὰ προσβάλῃ τὸ δοξασμένο τους παρελθὸν καὶ νὰ τοὺς ρίξῃ στὴν βαιρωρότητα. Ὁκτὼ ἑκατομμύρια ἐλευθέρων Ἑλλήνων μπροστὰ σὲ 45 ἑκατομμύρια Ἰταλῶν δοῦλων! Ἡ παγωνιά καὶ τὸ σκοτάδι ἐκείνου τοῦ πρᾶϊνου, ἀμβολίζαν τὴν τὴν παγωνιά καὶ τὸ σκοτάδι ἐκείνης τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς, ὅπου ἡ ἐλευθερία τῆς Εὐρώπης πῆγαινε νὰ σῶσῃ! Τὴν Πολωνία τήνε εἶχανε κατασπαράξει. Ἡ Νορβηγία εἶχε ὑποκύψει. Ἡ Δανία εἶχε παραδοθεῖ. Ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον εἶχαν κοτακτηθεῖ. Ὁ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βουλγαρία ἦσαν ἐτοιμες νὰ παραδοθοῦν σὰν δυὸ κοινές πόρνες. Ἡ Γαλλία εἶχε ὑποφέρει ἀρκετά. Μόνο ἡ Ἑλλάδα περιφρονῶντας τὸ σκοτάδι καὶ τὴν παγωνιά ἔδωσε μιὰ ἀπάντησι πού θὰ μέλῃ ἀθάνατη. Ἐμεῖς οἱ Ἀγγλοὶ πού τὴν ἀκούσαμε πολεμῶντας μονάχοι ἐκείνῃ τὴν μαύρῃ ὥρᾃ, ἀρπάξαμε τὸ ἀγαπημένο μικρὸ χέρι πού ἡ Ἑλλάδα μᾶς πρόσφερε μέσ' στὴν σκοτεινιά καὶ ξαναβρήκαμε τὴν πίστι μᾶς πὼς ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος ποτὲ δὲν νικεῖται...»

Αὐτὰ περίπου ἀνέφερε τότε ὁ Κόμτον Μάκκένζυ ὁ τροίβαδοῦρος αὐτὸς τοῦ ἔπους τῆς Ἑλλάδος εἰδικώτερα δὲ ἀργότερα τοῦ ἔπους τῆς Κρήτης. μὲ τὸ ἀκομπανιαμέντο τῶν Κάρρετ καὶ Χόντκινσονς. Μὲ τὴ διπλῇ ὅμως ἐπίθεσι τῆς Γερμανίας ἀπ' τὰ νῶτα τῆς μαχομένης μικρῆς Ἑλλάδος ἐπῆλθεν τὸ μοιραῖο.

Οἱ νικηταὶ τῆς Ἀιβανίας οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν ὀχυρῶν

καί γενικά ὅλος ὁ ἡρωϊκός πληθυσμός τῆς Ἑλλάδος λύγισε κόπω ἀπὸ τὰ ἀνάνδρα κτυπήματα δύο Αὐτοκρατοριῶν. Μὰ δὲν νικήθηκε. Εἶχε νοιώσει μονάχα πὼς δὲν μπορούσε νὰ υπεράσπῃ τὸ ἱερὸ ἔδαφος περισσότερο. Πὼς ἔπρεπε νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ προσωρινὰ στὴ διάθεση τοῦ ἐχθροῦ.

Ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Ἔτσι ἔγινε καὶ ἄλλοτε, σὲ κάτι μακρυνούς σταθμούς τῆς μεγαλειώδους μὰ καὶ παντοτεινὰ ματωμένης ἱστορίας του. Πὼς ἔπρεπε ὅσοι μπορούσαν νὰ φύγουν νὰ συνεχίσουν μέχρι τῆς τελικῆς νίκης αὐτὸ τὸ φοβερὸ καὶ ἀνίστο ἀγῶνα ποὺ τοῦ ἐπέβαλλε ἡ ἀδυσώπητη μοῖρα του. Ἡ αἰώνια εἰμαρμένη του.

Ἡ σημαία τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου «Θεμιστοκλῆς» μεῖ ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἁγίου Τιμοθέου. Ὡς γνωστὸν ἡ συμβολὴ τοῦ Ἑλλήν. στόλου κατὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο ἦτο μεγάλη. Ἡ Ἑλλην. σημαία, ὑπερήφανη ἐκυμάτιζε εἰς ὅλες τῆς θάλασσας.

· "Ἦδη εἶχε ἀρχίσει — παρ' ὅλα τὰ φοβερά κτυπήματα τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας — ἡ διαρροή τῶν Ἀγγλικῶν καὶ Ἑλληνικῶν στρατευμάτων πρὸς τὴν Κρήτη. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ κομμάτι τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ποῦ ἔμενε ἐλεύθερο. Ἀφοῦ οἱ κύριοι ὄγκοι τῶν διαφόρων μονάδων κατάρθωσαν νὰ ἀποχωρήσουν, ἀρχισαν μεμονωμένες ομάδες καὶ άτομα, καὶ πολῖτες καὶ γυναικόπαιδα ἀκόμη, νὰ διαφεύγουν μὲ πλοιάρια καὶ πλοῖα καὶ μὲ κάθε πλωτὸ μέσο πρὸς τὴν Κρήτη. Λυσσασμένα τὰ Γερμανικὰ «μεσερμίθ» πολυβολοῦσαν τοὺς ὄρμους καὶ

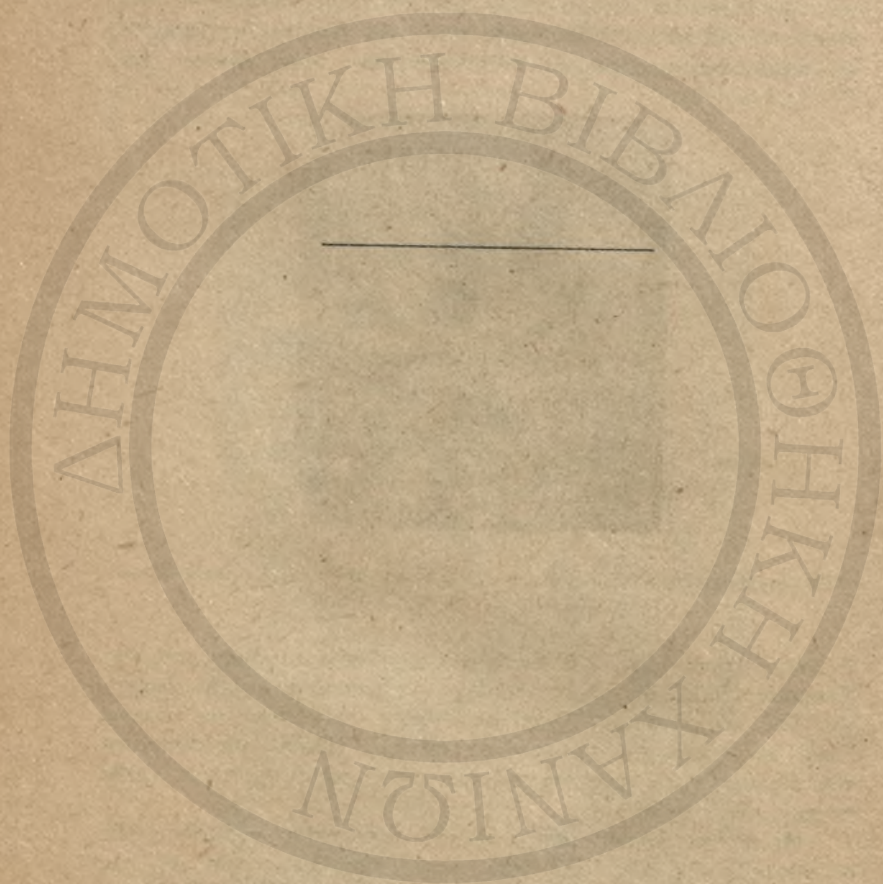
Τὰ μηχανοκίνητα τῶν Γερμανῶν μπῆκαν στὴν Ἑλληνικὴ πρωτεύουσα στὶς 27 Ἀπριλίου 1941.

τ' ἀκρογιάλια καὶ τὰ λιμάνια τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος προσπαθῶντας νὰ ἀποτρέψουν τὴν διαφυγὴ. Τοῦ κάκου ὅμως! Γιατί ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος μὲ κανένα λόγο δὲν ἤθελε τὴν πρόωγη σκλαβιά. "Ἦθελε νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα. Καλύτερα νὰ πέθαινε παρὰ νὰ μένῃ πολὺς ξέρει πόσα χρόνια σκλάβος.

Μετὰ τὴν ἀποχώρηση καὶ τοῦ τελευταίου τμήματος τῆς ὀπισθοφυλακῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βρεττανῶν ἀπ' τὴς Θεσσαλονίκης, αἱ γερμανικὲς φάλαγγες ἐλεύθερες ἐσχύθησαν πρὸς τὸν κάμπο τῆς Βοιωτίας καὶ ἀργότερα τῆς Ἀττικῆς. Οἱ Οὐννοὶ τοῦ Βορρὰ προσωρινὰ ἐπέτυχαν τὸν ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τους. Παρέλυσαν τὴν ἀντίσταση τῆς ἡρωικῆς Ἑλλάδος.

Στὶς 27 Ἀπριλίου τοῦ 1941 ἔμπαιναν κομπαστικὰ στὴν

αἰωνία πόλις τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὕψωσαν τὴν σημαία μετὰ τὸν ἀγ-
κυλωτὸ σταυρὸ ἐπὶ τὴν Ἀκρόπολιν, μολύνοντας τὸν ἱερὸν χώρον
τοῦ Παρθενώου. Τὸ χωρὸς τῆς αἰωνίας λευτεριάς!..

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐάν φέρωμε περιφέρειαν κύκλου γιά νά κλείσωμε γιά λίγο στή φαντασία μας τήν Ἑλλάδα, θά διαπιστώσουμε πῶς ἡ Κρήτη ἀναμφισβήτητα θά εὔρεθῇ σ' τελευταία σημεῖα τῆς περιφέρειας αὐτοῦ τοῦ κύκλου.

Σ' αὐτό τὸ ἀκράϊο σημεῖο ὁ κρύος βορριάς τῆς πολεμικῆς θύελλας, τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1941 ἔσπρωχνε σάν κυνηγη-

Τὰ πρῶτα Βρετανικά στρατεύματα ἀποβιβάζονται στήν Κρήτη. Ὁ Μητροπολίτης Χανίων εὐλογεῖ τὸ πλήρωμα ἑνὸς ἐλαφροῦ τάνκ.

μένα τὰ καράβια καὶ τὰ ἱστιοφόρα καὶ τίς βάρκες ἀκόμη μὲ τὸ φορτίο τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν ποὺ κατέφευγαν ἐκεῖ γιά νὰ συνεχίσουν ἕνα ἀνίσσο ἀγῶνα.

Ἐκεῖ στή Μεγαλόνησο, ἦταν πεπρωμένο νά δημιουργήσουν κι' αὐτοὶ μὲ τὴ σειρά τους τὸ ἔπος τῆς Κρήτης. Τὸ τρίτο μέρος τῆς πολεμικῆς τριλογίας. (Μετὰ τὴν Ἰαλθονία καὶ τὰ ὄχυρά). Τὴν τελευταία πράξι τοῦ Ἑλληνικοῦ πολεμικοῦ δράματος. Τὴν ἄμυνα τῆς Κρήτης.

Ἐνὰ ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πολεμικά κατορθώματα τοῦ

τελευταίου πολέμου. Νά τι ἔγραφαν οἱ Τά-μς τοῦ Λονδίνου σ' ἓνα ἄρθρον ἀναφερόμενο στήν ἐποποιία τῆς Κρήτης. «Στή μάχη τῶν 12 ἡμερῶν» Ὅπως χαρακτηριστικά τήν ὠνόμασε ὁ Οὐϊνσταν Τσῶρτσιλ.

«Κατά τήν μάχην τῆς Κρήτης ἡ ἡρωϊκή ἀντίστασις τῶν Ἑλληνικῶν καί Βρετανικῶν στρατευμάτων εἶχαν ὥς ἀποτελέσμαι νά κερδίσωμεν χρόνον καί νά ἐπιτύχωμεν ἱκανά ὠφέλη. Τά Βρετανικά καί Ἑλληνικά στρατεύματα κατώρθωσαν νά ἐπιφέρουν παρ' ὅλην τήν ἔλλειψιν ἐπαρκῶν πολεμικῶν μέσων ἀληθινὴν πανωλθρίαν εἰς τὸν ἐχθρόν. Τέλος ἀπεκομίσσαμεν πολύτιμον πείραν ἀπὸ τὴν γερμανικὴν ἀπὸ ἀέρος ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Κρήτης.

Τ' ἀξιόλογα ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἐπετευχθήσαν διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ἀλεξιπτωτιστῶν εἰς τὴν Βιρμανίαν, καί

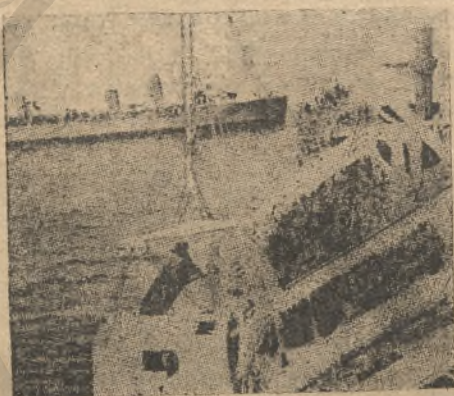

Αὐστραλιανὰ καί Νεοζηλανδικὰ στρατεύματα ἀποβιβάζονται
σὸ λιμάνι τῆς Σούδας.

εἰς τὴν διάβασιν τοῦ Ρήνου, ὀφείλονται εἰς τὴν πείραν ἀκρι-
θῶς τὴν ὁποῖαν ἀπεκομίσσαμεν ἐν Κρήτῃ...».

Τὸ κυριώτερον ὅμως οἱ ἀπώλειες τῶν γερμανῶν σὲ ἔμ-
ψυχο καὶ ἀψυχο ὕλικό ἦσαν τόσο πολλὰς ὥστε φρενιασμένοι
ὁ Χίτλερ ὅταν τοῦ τῆς ἀνεκοίνωσαν κτύπησε τὸ χέρι του μὲ θυμὸ
στὸ τραπέζι καὶ διέταξε τότε τὶς ὁμοδικεῖς ἐκτελέσεις κατὰ τῶν
ἐλευθέρων δῆθεν σκοπευτῶν ποῦ ἐσκοτώσαν ἀλεξιπτωτιστάς.
Γιατὶ ἐκεῖ εἶχε ρίξει ὅλες τὶς ἐκλεκτές του δυνάμεις, ὁ παύ-
σχυρος τότε Φύρερ, γιὰ νὰ ἐπιτύχη μὴ ἄνευ προηγουμένου
στὴν παγκόσμια ἱστορία νίκη, καὶ τὴν ἐπέτυχε. Κατὰ τοῦτο
ἔχει μεγάλη σήμασις ἡ θυσία τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Κρήτης.
Ὅτι ἐνῶ δὲν εἶχαν οὔτε τὸν πρέποντα ὅπλισμό οὔτε τὴν ἀνδε-

δειγμένη οργάνωσιν (ἐφ' ὅσον δὲν εἶχαν προλάβει νὰ ὀργανωθοῦν ὅσο καὶ ὅπως ἔπρεπε) ἐν τούτοις κατώρθωσαν μὲ τὸ ἀπαράμιλλο θάρρος τους τὸν ἡρώ-σμό τους, καὶ τὴν ἀπόφασιν τους, νὰ ὑπερασπίσουν μὲ κάθε θυσιά τὸ τελευταῖο αὐτὸ κομμάτι τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ν' ἀνιμετωπίσουν τὰ ἐπιλεκτά στρατεύματα τοῦ Χίτλερ, τὴν ἀφρόκρεμα αὐτῇ τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, ἐφωδιασμένη μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα πολεμικά μηχανήματα. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν ἔλλειψιν σὲ πολεμικά μέσα καὶ μηχανήματα οἱ ἀπώλειες τοῦ ἐχθροῦ δὲν ἦσαν εὐκαταφρόνητες. Τ' ἀεροπλάνα τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Χίτλερ ἐξωντώνονταν τὸ ἓνα ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἄλλο, προτοῦ πέσουν ἢ ἔπειτα ἀπὸ ἓνα φοβερό ἀγῶνα σῶμα πρὸς σῶμα. Πολλές χιλιάδες ἀλεξιπτωτιστῶν ὑπολογίζεται πὼς ἔφαγε ἡ Κρήτη, καὶ περὶ τὰ 750 ἀεροπλάνα κάθε εἶδους. (βομβαρδιστικά, μεταγωγικά, μα-

Μεταγωγικὸ τοῦ Βρετανικοῦ στόλου μὲ "Ἀγγλους στρατιώτας φθάνει στὸ λιμάνι τῆς Σούδας συνοδευόμενον ἀπὸ Βρετανικὸ ἀντιτορπιλικό:

χητικά, ἀνεμοπλάνα κλπ.).

Πολλὰ τραυματισμένα ὅπως ὁμολογοῦν αἱ κάτοικοι τῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου ἔπεφταν πρὸς τὴν Μονεμβασιά κ' ἄλλου προτοῦ προφθάσουν νὰ γυρίσουν στὰ ἀεροδρόμιά τους.

Τὰ μακάθρια συντρίμματά τους ἐπὶ ἡμέρες τὰ μάζευαν ἀργότερα αἱ Γερμανοί. Πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ Κρητικὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε σὲ μιὰ χαράδρα ἦταν ὁ τάφος 8 Γερμανικῶν ἀεροπλάνων, πού κατὰ σύμπτωσιν χτυπημένα ἀπ' τὰ κανόνια τῆς Ἰδίας ἀντιαεροπορικῆς πυροβολαρχίας εἶχαν πέσει ἐκεῖ.

Επίσης ένας άγνωστος Αυστραλός ύπολοχαγός του αν-
τιαεροπορικοῦ πυροβολικοῦ πού ἔτυχε νά ὑποστηρίξη μέ τήν
πυροβολαρχία του τὸ ἀεροδρόμιο, πέτυχε τὸν ἑξῆς καταπλη-
κτικό ἄθλο. Κατάστριψε 10 Γιούγκερς μεταγωγικά γεμάτα
ἀπὸ Γερμανοὺς ἀλεξιπτωτιστάς.

Τὰ ἄφησε πρῶτα (μετὰ τὴν κατάληψη τοῦ ἀεροδρομίου
ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς) καὶ προσγειώθηκαν. Κατόπιν ἀπὸ ἐναέ-
ριο ἔκαμε ἐπίγειο βολή, γυρνώντας κατ' ἐπάνω τους καὶ τὰ
4 κανόνια τῆς Πυροβολαρχίας τοῦ. Τὰ ἐσάρωσε κύριολεκτικά
μέσα στὸ πλάτω τοῦ ἀεροδρομίου, καὶ δὲν ἔμειναν σὲ λίγο
παρὰ συντρίμματα ἀεροπλάνων πού καίγονταν, καὶ κουφάρια
Γερμανῶν.

Ἐλύσσαξαν φυσικά τὰ «Μέσερμιθ». Ἐπειτα ἀπὸ λίγο
ἀνεκάλυψαν τὴ θέση τῆς πυροβολαρχίας του καὶ δὲν τὸν ἐξου-
δετέρωσαν παρὰ σάν ἔπεσε σάν θυσιάστηκε ἐπάνω του ἓνα ὀ-
λόκληρο βομβαρδιστικό. Σκηνὲς ἐξετυλίχθησαν ἑνὸς ἡρωϊσμοῦ
ἀνυπέρβλητου καὶ ἀφθαστου. Μιά ἐπιμονὴ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ
Ἀγγλικῶν στρατευμάτων καὶ τῶν ἐντοπίων ν' ἀντισταθοῦν μέ
κάθε θυσία στὴν ὀργανωμένη βία γιὰ τὴν ὑποδούλωση τῆς Κρή-

Ἐχθρικά ἀεροπλάνα ριχμένα στὶς ἀκτὲς τῆς Πελοποννήσου.

της, εἶχε γιὰ ἀποτέλεσμα νά δεηλιάσουν γιὰ μιὰ στιγμή οἱ
Οἰνοί. Κι' αὐτὸ ἀσφαλῶς θὰ τὸ ἐπληροφορήθησαν ἰδιαιτέρως
οἱ κάποικοι τῆς Ἀθηναϊκῆς πρωτευούσης (τὶς μέρες πού ἔβλε-
παν τὶς ἀτέλειωτες σειρὲς τῶν μεταλλίνων γερμανικῶν που-
λιῶν, πού περνοῦσαν γιὰ τὴν Κρήτη). Ὅτι σὲ μερικά ἀερο-
δρόμια τῆς Πελοποννήσου, πρὸ παντός, πολλὰ τμήματα ἀλε-
ξιπτωτιστῶν ἐδειλίασαν, ἰστασίασαν κι' ἀρνήθηκαν νά ἐπι-
θίωσασθουν στὰ ὀπλιταγωγὰ γιὰ νά τοὺς ὀδηγήσουν στὴ κό-

λαση, στη μάχη εκείνη του Άρμαγεδών. Γιατί όσοι αεροπόροι γύριζαν πίσω απ' εκεί έτσι ακριβώς την παρουσίαζαν. Σάν αληθινή κόλαση τή μάχη τής Κρήτης. Διηγούνταν με τρόπο πολλά παράξενα και φρικιαστικά πράγματα για τους πολεμιστές και τους ατιθάσσους για κάθε ξενικό ζυγό έντοπιους. Αίμα και φλόγες έλεγαν. «Από φλόγες ή Κρήτη ζωσμένη». Έδω ταίριαζε ή άρχή κάποιου παλιού έπικού τραγουδιού που περιέγραφε μία απ' τις ήρωικές έξεγέρσεις του πολύπαθου ιησιού. Τό αποτέλεσμα φυσικά των γερμανικών τμημάτων που έστασίασαν κι' άρνήθηκαν νά μεταβούν στην Κρήτη, ήταν νά έξοντωθούν με ομαδικούς τυφεκισμούς. Αυτό όσο κι' άν θέλησαν νά τή κρατήσουν μυστικό οί Γερμανοί έν τούτοις κατώρθωσαν νά τή πληροφορηθούν οί κάτοικοι τής ήπειρωτικής Ελλάδος. Είναι γνωστόν δέ άλλως τε πώς οί Ναζί τιμωροῦσαν εκείνους που άντιστέκωνταν στη θέληση του παντοδύναμου Φύρερ. Μά εκεί που έγινε τό μεγαλύτερο μακελειό εκεί που δόθηκε τό μεγάλο παιχνίδι τό τραγικό και μακάθριο ήταν τό Γαλατάς. Έναχωριουδάκι τόσο δά, 9 χιλιόμετρα έξω απ' τά Χανιά, και στό μεταίχμιο μεταξύ του αεροδρομίου του Μάλεμε και τής Ναυτικής βάσεως τής Σούδας. Τό ένδιαφέρον του έχθρου συγκεντρώθηκε εκεί, γιατί εκεί, ήταν τό κύριος όγκος των Ελληνικών και Βρετανικών δυνάμεων. Ένα όλόκληρο σύνταγμα Ελλήνων στρατιωτών άρκετά καλά οργανωμένο τό 6ο Σύνταγμα Πεζικού υπό τόν αείμνηστο ήρωα άντισυνταγματάρχη Γρηγορίου και τό 23ον Τάγμα των Νεοζηλανδών υπό τόν Μαίτζορ Σμιθ. Ό κύριος και άντικειμενικός σκοπός των ένσπεριων γερμανικών επιθέσεων ήταν νά έξουδετερώσουν αυτές τις δυνάμεις. Γιατί αυτές οι δυνάμεις έδωσαν και την έξαήμερη όνομαστή και μοναδική μεγάλη μάχη τής Κρήτης. Τή μάχη του Γαλατά, που ήταν και ή μάχη σχεδόν όλης τής μεγαλονήσου. Έπεσε τό Γαλατάς! Έχάθηκε αυτόματα και ή μάχη τής Κρήτης. Έξη όλόκληρες ήμέρες μία πολεμική όρμητική άμπώτιδα και παλίρροια έφερε κυριαρχούντας τότε τους Έλληνες και τους Άγγλους, και τότε τους Γερμανούς. Ένας λόφος που ήτανε και τό νεκροταφείο του χωριού ήταν τό επίκαιρο σημείο.

Τήν ήμέρα οί Γερμανοί πρό παντός με την βοήθεια τής αεροπορίας των κάνοντας επιθέσεις τόν κατελάμβαναν. Την νύκτα πάλι με άντεπιθέσεις τά Έλληνικά και Νεοζηλανδικά τμήματα τόν επάιρναν. Κι' αυτό διαρκούσε έξη όλόκληρα φρικτά ήμερόνυχτα με τρομερές απώλειες κι' από τις δυό μεριές. Τά πτώματα στους γύρω λόφους των Γερμανών άλεξι-

πρωτιστών καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ Νεοζηλανδῶν παρουσίαζαν ἓνα μακάθριο θέαμα, ποῦ ἔδειχνε τὸ πείσμα τῆς πάλης. Τὸν ἀγῶνα σῶμα πρὸς σῶμα.

Μὰ κι' ἐδῶ δὲν πρέπει νὰ νομισθῇ πῶς ὑπερβάλλουμε. Πρέπει νὰ φανῇ διόχυτη ἡ ἀμεροληψία σ, ὅλες τὶς γραμμές. "Ἐτοι ἄλλως τε πρέπει νὰ γράφεται καὶ ἡ ἱστορία τῶν πολεμικῶν γεγονότων. Μὲ πολὺ μὰ πάρα πολὺ λίγη ὑποκειμενικότητα. Κι' ἂν παρατηρηθῇ κάπου θὰ εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς εὐγενικῆς, δικαίας ἀγανακτήσεως. Γιατὶ οἱ θυσίες τῶν Ἑλλήνων πολὺ λίγο ἀναφέρονται σὲ ἀνακοινωθέντα καὶ σ' ἐκθέσεις τῶν συμμάχων. Καλὰ ἀπ' τοὺς Γερμανοὺς βέβαια δὲν περιμέναμε

Συντρίμματα καταρριφθέντων Γερμανικῶν ἀεροπλάνων οἱς παρουφές τοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Μάλεμε.

νὰ ἐξάφρουν τὸν ἀγῶνα μας. Μὰ οἱ "Αγγλοὶ τοῦλάχιστον! Ἐκεῖνοι ποὺ ἐνώσαν τὸ δράμα μας καὶ τὶς αἱματηρὲς θυσίες μας, ἦσαν οἱ συμπολεμισταὶ μας οἱ Αὐστραλοὶ καὶ οἱ Νεοζηλανδοί. Μαζὺ τοὺς κάναμε τὶς ἐπιθέσεις καὶ ἀγκαλιασμένοι πεθαίναμε ἀτενίζοντας τὸ ὄραμα τῆς λευτεριάς. Καὶ μεῖς τὶς θυσίες αὐτῶν, ὅσες γνωρίσαμε καὶ εἶδαμε τὶς ἀναφέρουμε μὲ καμάρι. Γι' αὐτὸ θὰ δώσωμε τὸ λόγο σὲ ἀποσπάσματα τῶν ἐπισήμων ἐκθέσεων τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἐπιτελείου πρῶτα ποὺ ἀναφέρονται στὴ μάχη γενικῶς τῆς Κρήτης, καὶ ὕστερα στοὺς Γερμανοὺς. Θὰ φροντίσωμε νὰ μὴ μιλοῦμε ἰδιαρκῶς τὴν ἀνισαρή

στρατιωτική γλώσσα τῶν ἀνακοινωθέντων. Γιὰ νὰ μὴ κουράσουμε τὸν ἀγαπητὸ ἀναγνώστη, θὰ προσπαθήσουμε παραστατικώτερα νὰ παρουσιάσουμε τὰ διάφορα γεγονότα. Στὸ τέλος θὰ μιλήσουμε καὶ ἐμεῖς ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς. Θὰ μιλήσουμε τελευταῖα. Ἔχομε δὲ νὰ ποῦμε ἀρκετὰ πράγματα. Πάντοτε ὅμως μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἀντικειμενικότητος μὴ ὄλο τὸ συμβαχικὸ τάκτ πού μᾶς διακρίνει. Ἦδη παραθέτομε ἀποσπάσματα ἀπ' τὸν ἀγῶνα τῶν Ἀγγλῶν στῇ στεριά καὶ στῇ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα, πού πραγματικὰ διαπιστώνεται ἡ συμβολὴ ἢ μεγάλῃ καὶ ὁ ἡρωϊσμός καὶ οἱ θυσίαι καὶ οἱ ἀπώλειαι τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τοῦ Βρεττανικοῦ Ναυτικοῦ κατὰ τὴ μεγάλη μάχῃ τῆς Κρήτης.

«Στὶς 20 Μαΐου 1941 οἱ Γερμανοὶ ἐπετέθησαν ἐναντίον τῆς Κρήτης πού ἦταν ἐκείνῃ τὴν ἐποχὴ τὸ μοναδικὸ προπύργιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας. Ἕλληνες καὶ Βρεττανοὶ πολέμησαν μὲ ἀφθαστὴ αὐτοθυσίαν. Ἀνάμνησις τῆς ἐποποιίας αὐτῆς εἶναι οἱ σελίδες πού παραθέτομε γιὰ νὰ σκιαγραφήσουμε τὸν ἀγῶνα, δίδοντας κομμάτια ἀπὸ τὴν ἐπίσημὴ ἔκθεσι τοῦ Βρεττανικοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν.

«Ἡ Μεγάλῃ Βρετανία ἀποβιβάστηκε στὴν Κρήτη τὸ Νοέμβριον τοῦ 1940, ἔπειτα ἀπὸ πρόσκληση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, γιὰ νὰ μὴ πέσῃ τὸ νησί στὰ χέρια τῶν Ἰταλῶν. Ἡ

Ἀγγλοὶ καὶ Ἕλληνες στρατιῶται ἀποβιβάζονται νύκτα σὲ κάποιον λιμάνι τῆς Κρήτης.

φρουρὰ ὅμως πού στάθῃκε ἐκεῖ ἦταν μικρὴ. Δὲ διαθέταμε τότε οὔτε στρατὸ οὔτε πολεμικὸ ὕλικὸ γιὰ νὰ μετατρέψουμε τὴν Κρήτη σὲ ὅτι εὐχαριστιόντανε οἱ Γερμανοὶ ν' ἀποκαλοῦν «Φρούριον». Τὶς δυνάμεις πού διαθέταμε τὶς παρακινδυνεύσαμε

πρώτα πρώτα στη Β. Αφρική όπου και νικήσαμε τους Ιτα-
 λούς και αργότερα την Ηπειρωτική Ελλάδα την οποία προ-
 σπαθούσαμε να κρατήσουμε. Ο στρατηγός Φράνκμπεργκ, Διοι-
 κητής Μεσογειακών δυνάμεων στην Ελλάδα ανέλαβε την
 αρχηγία όλων των στρατευμάτων μας στην Κρήτη, αντικαθι-
 στώντας τον υποστράτηγο Γουέστον. Οι ανεφοδιασμός και η
 ενίσχυσις των δυνάμεών μας είχαν από την πρώτη στιγμή
 ν' αντιμετωπίσουν τις αεροπορικές επιθέσεις του εχθρού. Επί-

Ο ανεφοδιασμός γινότανε κάτω απ' τους επίμονους και σφο-
 δρούς βομβαρδισμούς του εχθρού.

μινες πριν αρχίση η μάχη και εξαιρετικά σφοδρές έπειτα. Οι
 επιθέσεις αυτές, έμπόδισαν σοβαρά τον ανεφοδιασμόν του
 στρατού μας. Το Βρετανικό Στρατηγείο της Μεσογείου
 έστειλε στην Κρήτη όσες δυνάμεις μπορούσε εκείνη την εποχή.
 Περί τὰ τέλη Απριλίου είχαν οι Βρετανοί στην Κρήτη 27-28
 χιλιάδες άνδρες και οι Έλληνες περί τὰ 11 τάγματα. Στα λι-
 μάνια δέ συνεχώς γινόταν πυρετώδης ή έκφόρτωσις πολεμι-
 κού υλικού κάτω από το αδιάλειπτο σφυροκόπημα των γερ-
 μανικών «Στούκας».

Στις 8 τὸ πρωί τῆς 20ῆς Μαΐου βάρδιες ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ
 Στρατηγεῖο μας στὴν πλαγιά τοῦ λόφου μέσα ἀπ' τὰ Χανιά,
 ἀκουσαν τὸν γνωστὸ βόμβο ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων ποὺ ζύγω-
 ναν ἀπ' τὸ μέρος τῆς θάλασσης. Λιγάκι ἀργότερα τεράστια
 σύννεφα καπνοῦ καὶ σκόνης σκέπαζαν τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Μά-
 λεμε. Οἱ βόμβες ἔσκαναν ὅλο ἕνα καὶ ὁ ἀέρας θροοῦσε καὶ
 ἐτρέμε ἀπὸ τὰ πολυβόλα. Ἡ ἐπίθεσις αὐτὴ δὲν μπορούσε νὰ
 εἶναι ἀπλῶς «παισένογλητικὴ ἐπιδρομή...» Κονέντας λοιπὸν δὲν

Ὁ στρατηγὸς Μπέρναρντ Σύριλ Φραϋμπεργκ, ἀρχηγὸς τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων κατὰ τὴ μάχη τῆς Κρήτης καὶ διοικητὴς τοῦ ἡρώϊκοῦ Νεοζηλαντικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος σ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ πολέμου.

Εἰς τὸν κόλπον τῆς Σούδας, πολεμικὰ καὶ ἐμπορικὰ πλοῖα τῶν Συμμάχων, κάτω ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπον σφυροκόπημα τῶν γερμανικῶν βομβαρδιστικῶν, καίονται, ἀναδίδοντα πικνὸν καπνόν. Ἀριστετέρᾳ διακρίνεται ἡμιβυθισμένον τὸ Ἀγγλικὸν καταδρομικὸν Υῶρκ.

Ξαφνίστηκε όταν έπειτα από τρία τέταρτα της ώρας άρχισε καί ή αεροπορική είσβολή. Έχθρικά αεροπλάνα πετώντας χαμηλά καί ρυμουλκώντας από δύο τρία τέσσαρα ή καί πέντε άνεμοπλάνα τὸ κάθε ένα, παρουσιάσθηκαν σέ μιὰ στιγμή πάνω

Τά πρώτα τμήματα Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν κατέρχονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Χανίων, ἐνῶ οἱ καπνοὶ ἀπὸ τοὺς βομβαρδισομένους στόχους ἀνέρχονται πρὸς τὸν ἀνέφελον οὐρανόν.

ἀπ' τὸ αεροδρόμιο τοῦ Μάλεμε. Πρέπει νὰ ἦταν καμμιά πενήντα-τριὰ αεροπλάνα ὅλα ὅλα μὲ 12 ἄνδρες τὸ κάθε ένα.

Τὰ ὅπλα τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἦσαν ἐλαφρὰ ὅσον ἀφορᾷ τὸ βόρος τους, ἀλλὰ βαρεῖα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰσχύν, ὅπως λέγεται τοῦ πυρός τους. Σέ τέσσαρες ἐπίσης ἄλλες περιοχὲς δηλ. ἀνατολικά ἀπὸ τὸ αεροδρόμιο στὴν κοιλάδα ἀνάμεσα ἀπ' τὴς φυ-

Μιά φωτογραφία τοῦ λιμένος τῶν Χανίων, ὅπως ἦτο πρὸ τῶν γερμανικῶν βομβαρδισμῶν.

λακές καί τὴ λίμνη τῆς Ἀγιάς, κοντὰ στὸ Παλατᾶ καὶ ποντὰ στὸν Πύργο ὅπλα ταγωγὰ αεροπλάνα ἔρριξαν ἀλεξιπτωτιστάς. Τ' ἀλεξιπτωτὰ ἦσαν ἄσπρα, γκριζοπράσινα καὶ καφετιά καὶ ἀφέθηκαν ἀπὸ ὕψος 100 περίπου μέτρων. Ἀπὸ μακριὰ ἐμοιάζαν μὲ πολυχρώμα κουφετί.

Στὸ Ἡράκλειο Μητροπολιτικὰ Τάγματα ποὺ εἶχαν ἀναλάβει τὴν ὑπεράσπιση τοῦ ἀεροδρομίου, δὲν ἐπέτρεψαν οὔτε σ' ἓνα Γερμανὸ νὰ τὸ πλησιάσῃ. Κι' αὐτὸ ὅχι τὴν πρώτη μόνον μέρα τῆς εἰσβολῆς ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ τέλος τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Κρήτης.

Ἐνὰ ἐκκλησάκι κοντὰ στὸ Ρέθυμνο. Στὸ Ρέθυμνο ὡς γνωστὸν, ἔγιναν σφοδρὲς ἐπιθέσεις τῶν γκάγκοτερς τοῦ ἀέρος.

Ἐνα τμῆμα τοῦ Ἡρακλείου μὲ τὸ λιμάνι καὶ τὸν πέτρινο μύλο. Γύρω ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο καὶ στὸ ὁμώνυμο ἀεροδρόμιο ἔγιναν ἐπικοὶ ἀγῶνες ἐναντίον τῶν Γερμανῶν Ἀλεξιπτωτιστῶν.

»Τὰ μεγάλα μαύρα όπλιταγωγὰ μὲ τις κίτρινες μύτες ἔρχονταν βαρειά καὶ δυσκίνητα... Πολλὰ κτυπήθηκαν ἀπ' τὰ ἀντιαεροπορικά πυρά μας πῆραν φωτιά κι' ἔπεσαν στρυφογυρίζοντας σάν πυροτεχνήματα, ἐκτοξεύοντας στο δρόμο τους ἀλεξιπτωτιστὰς ποὺ καίγονταν κι' αὐτοί.

»Στὸν ἄλλο τομέα όπου χτύπησαν οἱ Γερμανοὶ δηλ. στὸ Ρέθυμνο, ἀλεξιπτωτιστὲς κατάλαβαν στὴν ἀρχὴ τ' αεροδρόμιο.

«Ἀλλὰ τοὺς τὸ ξαναπήραμε σὲ λίγο ἐνεργώντας δραστήρια ἀντεπίθεση μὲ Ἑλληνικὲς καὶ Αὐστραλιανὲς μονάδες. (Οἱ τελευταῖες τῆς ΧΙΧ Ταξιαρχίας Πεζικοῦ).

»Τις ἐπόμενες ἡμέρες ὁ ἐχθρὸς βελτίωσε σιγά-σιγά ἀλλὰ ὀριστικά τὴ θέση του στὴν περιοχή τοῦ Μάλεμε. Ἡ ἀλεξιπτωτική ἐπίθεση ἐνωρίτερα ἐναντίον τοῦ Μάλεμε ἦται πολὺ μεγαλύτερᾳς κλίμακος. Σ' ἑκτασὴ μήκους δέκα ἑξὶ χιλιομέ-

Τὸ ἀεροπλανοφόρο «Τρομερός» ποὺ τὸ συνοδεύει τὸ θωρηκτὸ «Θύωρσπάιτ» λαμβάνει μέρος σὲ μιὰ ἀεροναυμαχία ἀνατολικάς τῆς Κρήτης.

τρων καὶ πλάτους μικρότερου τῶν πέντε, προσγειώθηκαν τὶς πρῶτες πρωινὲς ὥρες καὶ κατὰ τὸ δειλινὸ κόπου 3.500 Γερμανοί. Μέσα σὲ δυὸ μόνο ὥρες τ' ἀντιαεροπορικὰ πυροβόλα τοῦ αεροδρομίου δὲν ἀκούγονταν ποιά. Τὸ βράδυ τῆς ἰδίας μέρας τὸ 22 Τάγμα τῶν Νεοζηλανδῶν, ἀναγκάσθηκε ν' ἀφήσῃ τὶς δόλγυρα ἀπ' τ' αεροδρόμιο θέσεις του».

«Τὴν νύκτα τῆς 21ης πρὸς τὴν 22αν σημεῖώσαμε μιὰ μεγάλη ἐπιτυχία ποὺ ἀναπτέρωσε τὶς ἐλπίδες ὅλων μας πὼς θὰ μπορέσουμε νὰ κρατήσουμε τὴν Κρήτη. Πρὸς τὰ μεσάνυχτα τῆς νύκτας ἐκείνης ὅσοι ἔτυχε νὰ βρεθοῦν στὶς πλαγιὲς τῶν λόφων πίσω ἀπ' τὰ Χανιά, ἔβλεπαν τὶς λάμπεις ὀβιδίων ποὺ ἔσκαναν στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα μακριὰ στῆς θάλασσας τ' ἀνοιχτά. Ἐβλεπαν ἐπίσης δυὸ τεράστιες φωτιᾶς, πύρινες στήλες ἀπὸ δυὸ πλοῖα ποὺ προφανῶς καίγονταν. Ὁ στόλος μας

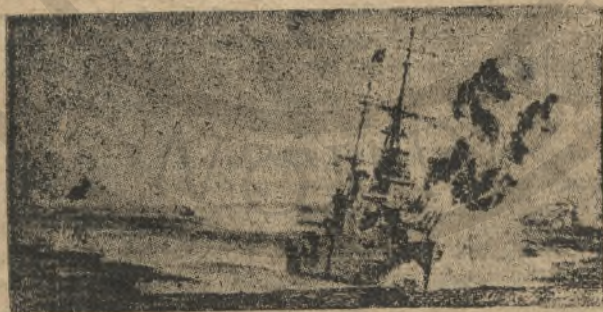
βρισκόταν σὲ δράση. Χτυποῦσε καὶ κατὰστροφε ἔχθρικά πλοῖα εἰσβολῆς καὶ μαζὺ μ' αὐτὰ καὶ τὸ ἰταλικὸ ἀντιτορπιλικὸ ποῦ τὰ συνώδευε. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ στόλος μας σκόρπισε μιὰ ἄλλη μεγαλύτερη ἀκόμη ἀρμάδα.

Ἰδοὺ πὺς περιγράφει τὸ ναυτικὸ αὐτὸ κατόρθωμα εἰς τὸ πολύκροτον βιβλίον τοῦ «Τὸ Βερντέν τοῦ Αἰγαίου» ὁ πλοίαρχος Γ. ΣΤΙΠΤ, ὑπολογίζοντας ὅτι κατεστράφη ὁλόκληρος Γερμανικὴ Μεραρχία ἥτις ἐπέβαινε νηοπομπῆς βενζινοπλοίων, μὲ σκοπὸ ν' ἀποβιβάσθῃ διὰ νυκτὸς στὴν Κρήτη.

«Ἡ μοῖρα τοῦ ἀντιναυάρχου Γκλένι, μόλις ἐγκατέλειπε τὴν θαυρηκτὴν μοῖραν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν νυκτερινὴν τῆς περιπολίαν, ὑπέστη σφοδρὰν ἐπίθεσιν ἐνὸς ἰσχυροῦ κύματος «Γιοῦγκερς 87». Κατὰ τὴν ἐπίθεσιν αὐτὴν οὐδὲν πλοῖον ἔπαθε τίποτε. Ἐνὰ στούκας καθ' ἣν στιγμὴν ἔκαμνε τὴν κάθετον ἐφόρμησίν του, ἐβλήθη ἀπὸ ἓνα ὁλόσωμον βλήμα πυροβάλου καὶ ἐκόπη εἰς δύο. Ἔτερα δύο ἀκόμη στούκας κατερρίφθησαν καὶ ἔπεσαν φλεγόμενα εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἦτο μιὰ καλὴ ἀρχὴ διὰ τὴν νύκτα ἣ ὁποία συνεχίσθη μὲ πλοῦσα καὶ ἀνέλπιστα ἀποτελέσματα.

Ὁρα 23.30. Ἐνῶ ἡ μοῖρα ἐπλεε εἰς ἀπόστασιν 18 μιλίων βареίως τῶν Χαλίων, τὸ ἀντιτορπιλικὸν «Γιάνιους» τὸ ὁποῖον εὕρισκετο δεξιὰ καὶ ἔμπρὸς τοῦ «Ἡτίντο» ἔδωκε ἐπεῖγον σῆμα συναγερμοῦ μὲ τὴν ἡλεκτρικὴν λυχνίαν Μόρς. Τὸ καταδρομικὸν—ναυαρχὸς ἔστρεψε διὰ νὰ πλεύσῃ πρὸς Βορρᾶν. Ἐνῶ χρόνῳ ἔκαμε τὴν στροφὴν αὐτὴν ἀντελήφθη εἰς τὸ σκότος ἓνα ἐχθρικὸν ἀντιτορπιλικόν. Παραχρῆμα τοῦ ἔρριψε τὸν ἰσχυρόν προβολέα του καὶ πρὸς μεγάλην του ἐκπληξιν ἀντελήφθη ὅτι

Ἡ ἀεροναυμαχία μαίνεται στὰ νερά τῆς Κρήτης. Τὸ καταδρομικὸ «Φίτζι» κάνει στροφὴν μὲ μεγάλη ταχύτητα γιὰ ν' ἀποφύγει τὰς βόμβας ποῦ πέφτουν γύρω σὰν βροχὴ φωτὶς καὶ θανάτου.

ἐπρόκειτο περί ἰταλικοῦ ἀντιτορπιλικοῦ. Πλέον τὸ ἰταλικὸν τοῦτο, εὐρέθῃ πλησιέστατα καὶ ἀριστερὰ τοῦ καταδρομικοῦ μας. Μὲ τοὺς προβολεῖς των τώρα ἐστραμμένους πρὸς τὸ πλοῖον αὐτό, οἱ κυβερνῆται τῶν καταδρομικῶν μας ἀντελήφθησαν ὅτι εἶχαν ἐκσφενδονίσῃ τὰς τορπίλλας του ἐναντίον των. Αὐτοστιγμὴ τὰ καταδρομικά ἐστρεψαν δεξιὰ διὰ νὰ ἀποφύγουν τὰς τορπίλλας, ὅπερ καὶ ἐγένετο, καὶ νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον του. Ἐνα «σάρωμα» πυρὸς εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ ἐχθρικοῦ ἀντιτορπιλικοῦ, συνοδευόμενον μὲ τρομεράς ἐκρήξεις, ἐδόνησε τὴν ἀτμόσφαιραν. Τὸ πλοῖον τοῦτο εἶχε τὴν ἀτυχὴ ἐμπνευσιν νὰ εὐρεθῇ μεταξύ τοῦ «Ὠρίωνος» καὶ τοῦ «Αἷαντος». Ἡ πρώτη αὐτὴ συμπτυσκοκρότησις τοῦ ἔφερε μεγάλας ἀβάριας, μετ' ὀλίγα ὅμως δευτερόλεπτα ἐδέχθη μίαν ὁμοθροντίαν μὲ δλα τὰ βαρέα πυροβόλα τοῦ «Αἷαντος» ἢ ὅποια τὸ διέλυσε κυριολεκτικῶς καὶ εἰς δευτερόλεπτα κατεπονδίσθη αὐταῖνον.

Τὰ γεγονότα τώρα ἐπῆρχοντο ραγδαῖα. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ, οἱ κυβερνῆται τῶν καταδρομικῶν ἐσκέφθησαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν τὸ βυθισθὲν αὐτὸ πλοῖον νὰ ἦτο μόνον ἐκεῖ, ἀλλ' ὅτι θὰ ὑπῆρχε καὶ συνοδεία ἄλλη. Ἦτοίπε τότε ὅλη ἡ μοῖρα ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς προβολεῖς τῆς καὶ ἐφώτισε ὅλον τὸ γύρω πέλαγος. Μία πρωτοφανὴς ἐκπληξίς τοὺς ἐπερίμενε. Ἐπρόκειτο περί τεραστίας νηοπομπῆς βενζινοπλοίων, τὰ ὅποια οἱ Γερμανοὶ εἶχον ἀρπάσει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ εἶχαν φορτώσει μὲ στρατόν. Πρῶτον τὸ «Ντίντο» συνέλαβε μὲ τὸν προβολέα του ἓνα πολὺ μεγάλο βενζινόπλοιον φορτωμένον μὲ 300 περίπου Γερμανοὺς στρατιώτας. Μετὰ 5 λεπτά ἀπὸ τὸ βενζινόπλοιον αὐτὸ δὲν ἔμεναν παρὰ μερικὰ ἐπιπλέοντα καὶ καίόμενα ξύλα. Ὅλον τὸ φορτίον εἶχε φονευθῇ καὶ ἐλάχιστοι εἶχαν προφθάσει νὰ ριφθοῦν εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ὅποια ἐγέμισε ἀπὸ ἐπιπλέοντα πτώματα. Σχεδὸν συγχρόνως ἄλλο βενζινόπλοιον ἀνεκαλύφθη. Ἐπειτα ἄλλο καὶ ἄλλο καὶ αὕτω καθεξῆς. Τότε τὰ καταδρομικά μὲ κίνδυνον νὰ συγκρουσθοῦν μεταξύ των ἐπλευσαν ὁλοταγῶς πρὸς τὴν σπουδαίαν αὐτὴν λείαν, διὰ νὰ βυθίσουν καὶ διὰ τοῦ ἐμβόλου των ἀκόμη τὰ πλέοντα αὐτὰ βενζινόπλοια.

Τότε συνέβη ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον ἀλησμόνητα ἀλλὰ καὶ τραγικὰ δρώμενα τῆς θαλάσσης. Τὰ ἀγγλικά καταδρομικά καὶ ἀντιτορπιλικά ἐνεργοῦντα ἕκαστον ἀνεξαρτήτως ἐβαλλον διὰ τῶν βαρέων καὶ τῶν ἐλαφρῶν πυροβόλων των καὶ διὰ τῶν εἰδικῶν πυροβόλων «πόμ-πόμ» ὥς καὶ διὰ τῶν πολυβόλων των, τοὺς εὕρισκομένους εἰς τὰ καταστρώματα τῶν βενζινοπλοίων ἐξέλλους ἀπὸ τὸν πανικὸν των Γερμανοῦς. Τὸ ἓνα μετὰ

τὸ ἄλλο τὰ βενζινόπλοια ἐβυθίζοντο καίόμενα, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ ἔσπευδον νὰ πηδήσουν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ σωθοῦν. Ἐπειδὴ ὅμως ἔφεραν τὴν βαρυτάτην ἐξάρτησιν τῶν τῆν ὁποίων δὲν ἐλάμβανον τὸν καιρὸν νὰ βγάλουν ἀπὸ ἐπάνω των, ἐβυθίζοντο καὶ ἐπνίγοντο ἀμέσως ἐπειδὴ τοὺς ἦτο ἀδύνατον νὰ καλυφθῶσιν.

Μία ἑξαλλος κόλασις ἦτο τὸ πεδῖον ἐκεῖνο τῆς καταστροφῆς. Παρὰ τὸ δαιμονιώδες πῦρ τῶν ἀγγλικῶν πλοίων, ἤκούοντο εὐκρινῶς αἱ σπαρακτικαὶ κραυγαὶ τῶν πνιγομένων Γερμανῶν. Μεταξὺ τῶν βενζινόπλοίων μετεῖχε εἰς τὴν νηοπομπὴν καὶ ἓνα μικρὸν ἀτμοκίνητον ἑλληνικὸν σκάφος ὡς ἐπίσης καὶ μία ἀτμοκίνητος θαλαμηγός. Μετὰ τὰς πρώτας βολὰς καὶ τὰ δύο τελευταῖα αὐτὰ πλοῖα μετεβλήθησαν εἰς δύο τεράστια πυροτεχνήματα, τὰ ὁποῖα φωτίζοντα τὸ πέλαγος ἐκεῖνο τῆς ἀνθρωποσφαγῆς καὶ τοῦ θανάτου προσέδιδον εἰς τὸ ἅλον θέαμα μίαν ἀπαισίως μακαθρίαν εἰκόνα.

Ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ὥρας διήρκεσεν ἡ πρωτοφανὴς εἰς τὰ ναυτικά χρονικά πανωλεθρία αὕτη. Κατὰ τοὺς μετρητέ-

Προβολεῖς Βρετάνικων καταδρομικῶν φωτίζουν μίαν νηοπομπὴν εἰσβολῆς τῇ νύκτι 21 22 Μαΐου ἐνῶ ἀντιτορπιλλικὰ ἐπιχειροῦν ἐπιθεσι. Δυὸ ὥρες ἀργότερα εἶχαν ἀπομείνει μόνο μερικά συν-
τρίμματα.

ρους ὑπολογισμοὺς 4.000 Γερμανοὶ ἐπνίγησαν ἢ ἐφονεύθησαν. Ἐπρόκειτο δηλαδὴ περὶ δυνάμεως μεγαλυτέρας τῆς μεραρχίας ἢ ὁποία μετέβαινε νὰ ἀποβιβασθῇ εἰς Ἰκρήτην.

Ἡ μοῖρα ἅμα ἐθεβαιώθη ὅτι τίποτε πλέον τὸ ὑποπτον δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην ἐπλευσε πρὸς Δυσμὰς διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν συνήθη τόπον τῆς συναντήσεώς της μὲ τὴν θωρηκτὴν μοῖραν, εἰς τὰς 6 τὸ πρωῒ, 30 μίλια δυτικῶς τῆς Κρήτης.

»Πρέπει όμως να τονίσουμε ότι το πολεμικό μας ναυτικό παρά το γεγονός ότι ενεργούσε σε στενές θάλασσες επέτυχε απόλυτα το σκοπό του, που ήταν να ματαιώσει την απ' την θάλασσα εισβολή στην Κρήτη. Οί υπολογισμοί των ιταλικών που τα καράβια μας προξένησαν στον έχθρο διαφέρουν ο ένας με τον άλλο.

Οί πνιγμένοι του μόνο λογαριάζονται από δύο έως πέντε χιλιάδες. Άλλά δεν παίζει ρόλο ο ακριβής αριθμός. Εκείνο που έχει πρωταρχική σημασία είναι πως ούτε ένας Γερμανός έφτασε στην Κρήτη με πλοία, ως τη στιγμή πάντως που κρίθηκε ο αγώνας στη στεριά.

»Δεν κρύβουμε βέβαια πως ή επίδοση αυτή δράση του Ναυτικού μας έστοίχισε. Αναφέρουμε μερικές απώλειες από επίσημες εκθέσεις του Βρετανικού Ναυαρχείου. «Την 21ην Μαΐου το αντιτορπιλικό «Τζούνιο» έβυθίσθη από αεροπορική επίθεση στα νότια της Κρήτης. Στις 22 Μαΐου τα αντιτορπιλικά «Κασμίρ» και «Κέλλυ» έβυθίσθησαν από αεροπορική επίθεση πλησίον της Γαύδου. Στις 22 Μαΐου το καταδρομικό «Φίτζι» έγκαταλείφθη βυθιζόμενο κατόπιν βομβαρδισμού στα νοτιοανατολικά της Κρήτης.

»Στις 22 Μαΐου το αντιτορπιλικό «Γκρεΐχουντ» έβυθίσθη από αεροπορική επίθεση, ανατολικώς των Κηθύρων. 22 Μαΐου επίσης το καταδρομικό «Γκλῶστερ» έβυθίσθη από αεροπορική

»Όμοια με μαύρα κοράκια πετούσαν προς τα νότια, για να σκορπίσουν τον όλεθρο στο νησί της Κρήτης.

ἐπίθεση ἐνῶ ἔσπευδε πρὸς βοήθειαν τοῦ «Γκέιχουντ».

»Τὴν 29ην Μαΐου τὸ ἀντιτορπιλικὸ «Χιρούν» ἐπλήγη ὑπὸ βομβῶν καὶ ἐβυθίσθη ἀργότερον ἀνατολικῶς τῆς Κρήτης. Τέλος τὴν 29ην ἐπίσης Μαΐου τὸ ἀντιτορπιλικὸ «Ίμπεριαλ» ἀνοικτὰ τῆς νήσου Δία (Κρήτης) κατόπιν βλάβης τοῦ πηδα-

Στὴ μάχη τῆς Κρήτης οἱ ἀπώλειες τοῦ Χίτλερ σὲ νεκροὺς καὶ πνιγμένους ἔφθασαν εἰς 11.000. Στὴν ἐπίθεσιν οἱ Γερμανοὶ χρησιμοποίησαν 1400 1500 ἀεροπλάνα πολλὰ τῶν ὁποίων ἔχασαν μὲ τὰ πληρώματα.

λίου τοῦ ἐβυθίσθη ὑπὸ τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ «Χότσερ». Αὐτὲς εἶναι οἱ περίφημες ἀπώλειες τῶν μεγάλων πλοίων. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἀπείρες ἄλλες μικρῶν πλοίων. Τὴν σφοδρότητα τοῦ ἀεροναυτικοῦ πολέμου στὰ νερά τῆς Κρήτης μᾶς τὴν παρουσιάζει ρεαλιστικώτατα ὁ «Εντουαρντ Γκράνστον συγγραφεὺς τοῦ Ναυτικοῦ πολεμικοῦ ἀναγνώσματος «Στὶς φλόγες καὶ στὰ κύματα» ποὺ δὲν εἶναι παρὰ περιπέτειες τοῦ ναυτικοῦ πολέμου. Παραθέτουμε μιὰ περικοπὴ ναυτικῆς ἐριπετείας ποὺ ἀναφέρεται στὴ μάχη τῆς Κρήτης..

4... Κάτι τὸ σοβαρὸ ἐτοιμαζότανε. Καὶ νὰ στὶς δύο τὸ πρῶν ἓνα σῆμα εἶχε σταλῇ σ' ὅλα τὰ πολεμικὰ ποὺ περιπολοῦσαν γύρω στὴν Ἑλληνικὴ θάλασσα. «Ετοιμάζεται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἀποδοτικὴ ἐνέργεια κατὰ τῆς Κρήτης. Κατάστασις πολεμικῆς ἐγέρσεως ἀπὸ τῆς στιγμῆς λήξεως τοῦ σήματος».

Ὁ ἀνθυποπλοίαρχος βρισκόταν στὴ γέφυρα. Ἦταν 6 περὶπου τὸ πρῶν ὅταν ἀκούστηκε ὁ πρῶτος μακρινὸς βόμβος ἀεροπλάνων.

»Ὁ ἐχθρὸς πλησίαζε ὀρμητικὸς. Τὸ ἓνα ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἄλλο σὰν κεπὰδια ἀπὸ μαῦρα κορόκκια τὰ Γερμανικὰ «Γιού-

γκερς» πετούσαν ψηλά στον ούρανό με κατεύθυνση προς τὸν Νοτιά.

»Ανάμεσά τους καὶ στὰ πλάγια καταδιωκτικά «Μέσσερ-σμιτ» γυροφέρνανε τὰ μεταγωγικά πού γεμάτα ἀπὸ τμήματα ἀλεξιπτωτιστῶν πηγαίνανε νὰ σκορπίσουνε τὸν ὄλεθρο στὸ νησί τῆς Κρήτης.. Μὰ μπροστά ἀπὸ ὁλόκληρη αὐτὴ τὴν πομπὴ πού ἀπλωνόταν ἴσαμε κεῖ πού ἔφταντ τὸ ἀνθρώπινο μάτι, προχωροῦσαν τὰ βομβαρδιστικά θεριὰ τοῦ ἀέρος με τὸ θάνατο κρυμμένο κάτω ἀπ' τὰ χονδρά τους σώματα σὲ μορφή κυλινδρικών βομβῶν. Προχωροῦσαν περήφανα κι ἀγέρωχα σὰν ν' ἀντιπροσώπευαν ὁλόκληρο τὸ βάνουσο μεγαλείο τῆς στρατοκρατικῆς πατρίδας τους!

»Προχωροῦσαν καὶ ὁ βόμβος μεγάλωνε, αὖξανε καὶ καταντοῦσε τελικά ἓνα ἀληθινὸ οὐρλιασμα ὥσάν χιλιάδες τσακάλια νὰ χυμοῦσαν γιὰ νὰ καταπιοῦν ἓνα σφαρκοφαγώμενο πτώμα.

»Τὸ ἀντιαεροπορικὸ τοῦ πλοίου ἀρχίζει νὰ βάλῃ μανιασμένα ἐναντίον τῶν ἀεροπλάνων. Χτυπᾶτε ἀκριβῶς στὴ μέση τοῦ σχηματισμοῦ τῶν «Γιούγκερς» ἔδωσε τὴν ἐντολὴ ὁ πλοίαρχος.

»Καὶ δόστου τ' ἀντιαεροπορικὰ πυροβόλα νὰ ξερινοῦν φωτιά καὶ σίδερο ἐναντίον τῶν ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων. Μέσα σὲ πέντε λεπτὰ δυὸ μεταγωγικά εἶχαν γκρεμισθῇ στὴ θάλασσα, προτοῦ νὰ ποσιλάβουν οἱ ἐπιβάτες ἑαυτοὺς νὰ πηδήσουν στὴ θάλασσα. Καλὰ τοὺς τὴν καταφέραμε μίλησε χαμογελαστοὺς ὁ ὑπαρχος τοῦ πλοίου. Ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ἀξιωματικὸς ποῖ εἶχε πρὶν δυὸ χρόνια τιμωρήσει αὐστηρά τὸν Τζαίημς. Ἀπὸ τότε

Βρετανικά τμήματα πολεμοῦν συμπτυσσόμενα πρὸς τὰ Σφακιά.

εκτός από τις τυπικές υπηρεσιακές παρατηρήσεις, ποτέ ο προϊστάμενος και ο ύφιστάμενος δεν είχαν ανταλλάξει μιὰ φιλική λέξη.

«Τότε ο Τζαίμς στεκόταν στη γέφυρα κοντά στον Κυβερνήτη και παρακολουθούσε τὸ θέαμα. Αλησμόνητο ἀλήθεια μὰ τὸ Θεό! Τ' ἀεροπλάνα περιούσαν ἀτάραχα ἀνάμεσα ἀπ' τὸν φραγμὸ τοῦ πυρός, πού εἶχε δημιουργήσει τὸ ἀντιτορπιλικό. Ἐκείνη τὴ στιγμή ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὴν πρύμνη.

— Ἐρχονται!... Ἐρχονται!...

«Ὁ Τζαίμς ἔρριξε μιὰ ματιά! Ἀλήθεια ἐγγλέζικα πολεμικά ἓνα καταδρομικὰ καὶ τρία ἀντιτορπιλικά ἔπλεον ὁλοταχῶς πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ. Ταυτοχρόνως ἀπὸ τὰ πωροῦσα πυροβόλα τους ἢ μιὰ πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ φλόγες φωτίζανε μὲ κόκκινες ἀνταύγες τὸ στερέωμα. Ἡ μάχη εἶχεν ἀρχίσει.

«Ὁ οὐρανὸς τώρα εἶχε μαυρίσει ἀπὸ τὰ πολλὰ ἀεροπλάνα πού πιετοῦσαν. Κάθε εἶδους, γερμανικά ἀεροπλάνα «Γιούγκερς 88» καταδιωκτικά «Μεσσεσμιθ 11» καὶ «Στούκας» πού σφυρίζανε δαιμονισμένα πλημμύριζον τὸν οὐρανὸ μὲ τίς φαιόχρωμες σιλουέττες τους.

«Σὲ λίγο ἓνα σμήνος ἀπὸ βομβαρδιστικά κατέτου ἐφορμήσεως ἀποσπάρθηκε ἀπ' τὸν συνολικὸ ἀεροπορικὸ σχηματισμὸ καὶ χύθηκε σὰν λυσσασμένο ἐναντίον τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ. Τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο κατέβαιναν τ' ἀεροπλάνα καὶ ρίχνανε ὅσο χαμηλότερα μποροῦσαν τίς βόμβες τους ἐναντίον τοῦ πλοίου.

«Μιὰ βόμβα ἔπεσε στὴ θάλασσα. Ἡ δευτέρη ὅμως εἶχε μεγαλύτερη ἐπιτυχία γιατί βρῆκε τὸ σκάφος ἀκριβῶς πίσω ἀπὸ τὴν πρύμνη, δίπλα στὸ πυροβόλο. Δέκα ναῦτες μείνανε στὸν τόπο καὶ τὸ κατὰστρομα λερώθηκε ἀπ' τὸ χυμένο αἷμα. Μιὰ μυρωδιὰ ἀπὸ καμμένη σάρκα ἀνάμικτη μὲ τὸν πυκνὸ καπνὸ γέμισε ὅλο τὸ πλοῖο.

«Τὸ ἀντιτορπιλικὸ συνέχισε τὸν φρενιασμένο δρόμο του μὲ ταχύτητα ἀπάνω ἀπὸ 30 μίλια τὴν ὥρα.

«Στὴ γέφυρα ὁ καπετάνιος ἔδινε συνεχῶς ὁδηγίες γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς πορείας. Στὴ 7.35 ὅμως ἡ ταχύτης τοῦ σκάφους ἄρχισε νὰ ἐλαττώνεται. Μισὴ ὥρα διαρκοῦσε κι' ὅλας ἡ μάχη καὶ πάλιν ἀπὸ 10 ἀεροπλάνα εἶχαν πέσει στὴ θάλασσα ριγμένα ἀπὸ τὰ ὁμαδικὰ πυρὰ τῶν πολεμικῶν.

«Δεξιά τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ ἓνα μικρὸ ἀνθυποβρυχιακὸ καιγόταν σὰν λαμπάδα. Ἔπρεπε νὰ σωθοῦν οἱ ναυαγοὶ του. Μιὰ φωνὴ θραχινιασμένη δῆλωσε ἀπ' τὸ φωναγωγό.

—Σὲ λίγα λεπτά κύριε Κυβερνήτα οἱ μηχανές θ' ἀκινή-
τουν. Δυὸ καζάνια χαλάσανε τελείως.

—Πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ διατηρήσουμε ταχύτητα. Πρέ-
πει. Προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ τὰ διορθώσης δήλωσε ὁ
πλοίαρχος. Μὰ δὲν ἀπόσωσε τὴν κουβέντα τοῦ κ' ἑνας τρο-
μακτικὸς γδούπος τράνταξε ὁλόκληρο τὸ πλοῖο σύγκορπο.

«Λίγα δευτερόλεπτα ἀργότερα τὸ ἀντιτορπιλικὸ ἄρχισε
νὰ κλίνει πρὸς τὴ δεξιὰ μπάντα καὶ νὰ βυθίζεται. Μιὰ βόμβα
τῶχε θρῆ ἀκριβῶς στὴ μέση.

—Ἐγκαταλείψατε τὸ σκάφος. Ἐγκαταλείψατε τὸ σκά-
φος. Ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ πλοίαρχου. Οἱ τελευταῖες ὅμως
συλλαβὲς ἦταν λιγώτερο δυνατές καὶ ἡ φράση ἔσθυσε σὰν ψι-
θύρισμα. Ὁ κυβερνήτης τώρα ἦταν νεκρὸς. Ἕνα βλήμα τὸν
εἶχε βρῆ στο στήθος καὶ τοῦ εἶχε κόψει σὰν δίκοπο μαχαίρι τὸ
νῆμα τῆς ζωῆς του.

«Ὁ Τζαίημς δὲν ἄργισε νὰ βρεθῇ στὴ θάλασσα, μὲ δυνα-
τὲς ἀπλωτὲς προσπαθοῦσε τώρα ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ βυθι-
ζόμενο πλοῖο «Θέλω νὰ σωθῶ... Θέλω νὰ σωθῶ συλλογιζόταν
μέσα στὴν ἀγωνία τοῦ ὁ Τζαίημς».

»Κολυμβοῦσε μὲ βιαστικὲς κινήσεις.

»Κεῖνῃ τῇ στιγμῇ ἄκουσε ἕνα βόμβο πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι
τοῦ. Ἐξακολουθώντας νὰ κολυμβᾷ ἀνασήκωσε γιὰ λίγο τὰ
μάτια καὶ τότε μὲ μεγάλον τρόμον εἶδε ἕνα Στούκας νὰ κατεβαί-
νῃ πρὸς τὸ μέρος ποῦ βρισκόνταν οἱ ναυαγχοί.

»Σὰν ἔφτασε στὰ 500 μέτρα ἕνας ξερός κρότος ἀκούστηκε
σὰν νὰ σπάζανε ἑκατοντάδες ὁλόκληρες καρύδιαι καὶ τὸ μυ-
δραλλιοθόλον τοῦ ἐχθρικοῦ ἀνεροπλάνου ἄρχισε νὰ λειτουργῇ
στέλλοντας στὸν ἄλλον κόσμον τοὺς ναυαγούς ποῦ ἐλπίζανε στὴν
τραγικὴ θέσιν ποῦ ἦταν νὰ βροῦνε κάποιο ἔλεος ἀπ' τὸν ἐχθρό.
Μὰ ποῦ τέτοιο πρᾶμμα!...

»Καὶ ἡ «ἐκλεκτὴ φυλὴ» τοῦ Δημιουργοῦ ἐξεχέλριζε ἀπὸ
μῖσος γιὰ τὸν ἀντίπαλον, τώρα ἰδίως ποῦ ἦταν ἀκίκανος νὰ ἀν-
τιδράσῃ.

»Ὁ Τζαίημς πρόλαβε καὶ βούτηξε μέσ' στὸ νερὸ ἐνῶ οἱ
σφαῖρες τοῦ πολυβόου ἀνατίναξαν τὸ νερὸ λίγα μέτρα μακρύ-
τερα ἀπὸ τὸν μέρος ποῦ κολυμβοῦσε.

»Μὰ σὰν ξανάβγαλλε τὸ κεφάλι στὴν ἐπιφάνεια εἶδε μὲ
ἀπερίγραπτη ἀγωνία τὸ στούκας νὰ παίρνῃ βόλτα στὰ ψηλά
γιὰ νὰ χυμῆξῃ καὶ πάλιν πρὸς τὰ κάτω.

—Τὰ κτήνη ψυθύρισε μέσῳ ἀπ' τὰ δόντια του. Τὰ κτήνη.

»Κι' εὐθὺς ἀμέσως σὰν ἀστραπὴ σκέφθηκε πῶς τούτῃ τῇ
φορὰ ἦταν ὀριστικὰ χαμένος.

»Τὸ στούκας πλησίαζε καὶ πάλιν. Τὸ μυδραλλιοβόλο ἀντή-
χησε ἐκώφαντικά. Ἡ θάλασσα ταραχτήκε στὰ πλάγια τοῦ
Τζαίημς καὶ αὐτὴ τῇ φορᾷ βάφηκε μὲ αἷμα. Ὁ Τζαίημς εἶχε
πληγωθεῖ. Μιά σφαῖρα τὸν εἶχε χτυπήσει στὸν ὦμο. Σὲ λίγο
τὸ ἀριστερό του χέρι δὲν μπορούσε νὰ κινηθῇ.

—!Χάθηκα... Πνίγομαι... συλλογίστηκε. Μπα δὲν βα-
ρύνεσαι. Μιά εἶναι ἡ ζωὴ. Γεννέσαι, παλεύεις καὶ ὕστερα μα-
νοκόμματα ἓνας Γερμαναῖος ἀπὸ 500 μέτρα ψηλὰ σὲ ξαπο-
στέλλει στὸν ἄλλο κόσμον μὲ τὸ ἀζημίωτο. Σίγουρα τώρα σάν
πεθάνω, ἡ γρηὰ Λίξυ ἢ κυρία Μπάξτερ—ἢ γιαγιά μου θὰ πα-
ραλάβῃ ἓνα τηλεγράφημα καὶ ποιὸς ξέρει μπορεῖ νὰ γουρλώ-
σῃ τὰ μάτια, νὰ νοιώσῃ ξερό τὸ λαρύγγι της ἀπὸ τὴ συγκίνη-
ση κ' ἐπειτα μιὰ καὶ δυὸ νὰ πῇ στὴ φιλενάδα της τὴν κυοῖα
Λέξιγκτον καὶ νὰ τῆς πῇ.

«Ξέρεις ὁ ἔγγονός μου ὁ Τζαίημς, ἐκεῖνο τὸ παλληκαρακί
πού κουνούσα στὰ γόνατά μου, ἔπεσε στὸ πεδίο τῆς τιμῆς. Χά-
θηκε στὰ νερά τῆς Κρήτης. Πέθανε σάν ἥρωας».

»Μόνο στὴν ἰδέα ὅτι θὰ μπορούσε ἡ γιαγιά του νὰ τὸν πα-
ραστήσῃ γιὰ ἥρωα σὲ κάτι γραῖδια σάν τὴν Λέξιγκτον ἔκανε
Τζαίημς νὰ νοιώσῃ μέσ' στὴν ἀγωνία του ἓνα κύμα εὐθυμίας
νὰ πλημμυρίξῃ τὰ σωθικά του».

Ἐδῶ τελειώνει ἡ περιπέτεια τοῦ ἥρωος τοῦ Ἐντουαρντ
Γκάρστον μὲ τὴ διάσωσή του ἀργότερα ἀπὸ μιὰ ἀεράκατο. Οἱ
διάφορες σκηνές ὅμως τοῦ ἀναγνώσματός του δείχνουν τὴν
σφοδρότητα καὶ τίς ἀπώλειες σὲ ἔμψυχο καὶ πρὸ παντὸς σὲ
ἄψυχο ὕλικὸ τῶν Βρεττανῶν κατὰ τὴ μάχη τῆς Κρήτης.

Συνεχίζουμε καὶ πάλι μὲ τὴν ἔκθεση τοῦ Βρεττανικοῦ
Υπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν.

Ῥί μονάδες ὅμως πού χάθηκαν, ἀποτελοῦν μικρὸ μόνο
ποσοστὸ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων πού πῆραν μέρος στὶς ἐπιχει-
ρήσεις καὶ μολονότι πολλὰ ἄλλα πλοῖα μας ἔπαθάν ζημιές, οἱ
σχετικὰ μικρές μας ἀπώλειες δείχνουν περισσότερα τὸν ἐξαί-
ρετο χειρισμὸ καὶ τὴ μαχητικότητα τῶν καραβιῶν μας. Περι-
γράφοντας κάποιος τὴν ἀφίξη ἑνὸς ἀντιτορπιλικοῦ μας στὴ
Σούδα ἔκαμε τὴν ἐξῆς παρομοίωση. «Εἶχε εἶπε τὴν εὐκηνῆσι
ἀλογακιοῦ πόλο».

»Ἡ λεβεντιά τῶν ναυτῶν μας, ἦταν σὲ ὅλα ἐφόσμιλλη μὲ
τὴν ἐπιδεξιότητά τους.

»Ὁ στρατὸς χρωστάει πολλὰ στὸ ναυτικὸ, ὄχι μόνο γιὰ τὰ
ῶσα ἐπετέλλεσε κατὰ τὴν διάρκεια τῆς μάχης ἀλλὰ καὶ μὲ γιὰ
τὴν κατοπινὴ του δράση. Χωρὶς νὰ θέλωμε νὰ μειώσουμε τὸ

ρόλο που έπαιξαν οι αεράκατοι, γεγονός είναι ότι στο πολεμικό μας ναυτικό οφείλεται κυρίως η έκκένωσις των κατακουρασμένων ταγμάτων μας.

Εκεί όμως που βρισκόμασταν σε απελπιστική θέση, ήταν η απόλυτη έλλειψη αεροπορίας. Οι Γερμανοί φυσικά κυριαρχούσαν ανενόχλητοι στο Κρητικό ούρανό.

Από το βιβλίο του σημάρχου Έντουαρτ Χαγουέλ «Δραπέτης από το Ντουλάγκ 183» παραθέτομε ένα απόσπασμα το οποίο δείχνει την έλλειψη αυτή και πώς λόγω της έλλειψης αυτής αναγκάσθηκαν οι αεροπόροι μας μετά τη καταστροφή και των τελευταίων Χαρρικαίων να πολεμήσουν ως απλοί στρατιώται με τα όπλα στο χέρι.

«Έκαμε κρύο εκείνο το πρωινό της 14ης Μαΐου 1941. Στο αεροδρόμιο του Μάλεμε βρίσκονταν τρία Χαρρικαίων, έτοιμα να απογειωθούν μόλις δινόταν το σχετικό παράγγελμα. Ένα από τα καταδιωκτικά αυτά ήταν το δικό μου. Ποτέ μου δεν είχα ξαναπετάξει με Χαρρικαίων, αλλά κανείς, εκτός από τον διοικητή μου, που μου είχε αναθέσει την αρχηγία του στολίσκου, δεν γνώριζε αυτό το γεγονός. Έως τώρα είχα πετάξει μόνο με Σπιτφάιρς επάνω από την Αγγλία, καθώς και με βομβαρδιστικά. Σε Χαρρικαίων όμως δεν είχα βάλλει ακόμη ποτέ το πόδι μου.

Στη δουλειά που είχα τώρα αναλάβει αντικαθιστούσα τον Πάτ Πάνελ, τον καλύτερο αεροπόρο που είχα γνωρίσει ως τότε. Και το σμήνος, που επρόκειτο να διοικήσω, το 33ο, ήταν τσιγγώστο σ' όλη την Αγγλία για την έξοχη δράσή του στην Ελλάδα. Από το σμήνος αυτό, μόλις πέντε Χαρρικαίων είχαν απομείνει. Τα άλλα, μαζί με τα εφόδιά μας, είχαν διαλυθή και καταστραφή κατά τις εβδομάδες της έκκενώσεως της Ελλάδος. Ο Πάτ είχε σκοτωθή σε μία αερομαχία επάνω από τις Αθήνας, αφού προηγουμένως είχε ρίξει ένα Μέσσαερμιντ. Λίγες μέρες αργότερα τα υπολείμματα του σμήνους μεταφέρθησαν στην Κρήτη. Και εκεί στη μεγαλόνησο τα λίγα αυτά Χαρρικαίων έκαναν θαύματα. Σε διάστημα δύο εβδομάδων κατέρριψαν 18 έχθρικά βομβαρδιστικά, χωρίς καμμία δική τους απώλεια. Οι πιλότοι και τα πληρώματα ήσαν εξουθενωμένα από την κόπωση και την νευρική υπερένταση, αλλά και υπερήφανα ως εκεί που δεν παίρνει, που τα κατάφεραν τόσο περίφημα.

Ο αντικειμενικός μας σκοπός ήταν να υπερασπίσουμε την Δυτική Κρήτη και τον κόλπο της Σούδας. Και η φοβερή αυτή δουλειά είχε αναληφθή από τα λίγα Χαρρικαίων του 33ου

σμήνους και από μερικά ακόμη, που ανήκαν στο 112ο σμήνος, με βάση το Ήρακλειο.

Η Κρήτη ήταν γεμάτη από στρατιώτες. Πάνω από 30,000 Νεοζηλανδοί, Αυστραλοί, Άγγλοι και Έλληνες φαντάροι, υπό τās διαταγās του στρατηγού Φράιμπεργκ, γέμιζαν τὸ νησί με τὴν παρουσία τους. Ἡ ἔλλειψις ὁμως ἐφοδίων τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἦταν ἀπερίγραπτη. Καὶ ἐν τῷ μεταξύ στὴν Ἑλλάδα, ποὺ εἶχε πιά καταληφθῇ ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, ὁ "Ἄξων ἐτοίμαζε μιὰ τερασστία ἀρμάδα τῶν αἰθέρων — 1500 ἀεροπλάνα — γιὰ νὰ καταλάβῃ τὴν Κρήτη.

ΜΙΑ ΑΕΡΟΜΑΧΙΑ ΕΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΗ ΚΡΗΤΗ

Ξαφνικά δόθηκε τὸ σύνθημα τῆς ἀπογείωσης. Τὰ δύο ἄλλα Χαρρικήν, μέσα σ, ἕνα σύννεφο σκόνης, τραβήξαν τὸ δρόμο τους γιὰ τὸν οὐρανό. Λίγα δευτερόλεπτα ἀργότερα τ' ἀκολουθοῦσα κ' ἐγὼ στὴν πορεία τους. Μόλις εἶχα προλάβει νὰ ἀπογειωθῶ καὶ σηκώνοντας τὸ κεφάλι μου ἀντίκρισα πάνω στὸν γαλάζιο οὐράνιο θόλο τὰ ἐχθρικά Μέσσερσιμτ. Μοιάζανε μὲ μύγες καὶ εἶχανε μαυρίσει ἕνα κομμάτι τοῦ οὐρανοῦ. Τὴν ἴδια στιγμή, γυρίζοντας πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ βλέμμα μου, ξεχώρισα πέντε Μέσσερσιμτ νὰ πλησιάζουν πρὸς τὸ μέρος μου, με ὅλα τὰ πυροβόλα τους γυρισμένα κατ' ἐπάνω μου. Πῆρα ἀμέσως βουτιά πρὸς τὰ κάτω καὶ ὅταν ἔφθασα λίγες δεκάδες μέτρα ἀπὸ τὸ ἔδαφος, με μιὰ ἀπτόμομη στροφή ἄρχισα νὰ πετῶ σύρριζα ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Τὰ γερμανικά καταδιωκτικά δὲν μπόρεσαν νὰ με ἀκολουθήσουν καὶ τράβηξαν τὸ δρόμο τους πρὸς τὰ βορειοδυτικά. Ξαφνικά εἶδα ἕνα ἀεροπλάνο νὰ πιάσῃ φωτιά καὶ νὰ πέφτῃ με τὴ μύτη πρὸς τὸ ἔδαφος. Τὸ ἀνεγνώρισα ἀμέσως. Ἦταν Χαρρικήν. Ἐνα ἀπὸ τὰ δύο ἄλλα, ποὺ συναποτελοῦσαν με τὸ δικό μου τὸν σταλίσκο μου. Τὸ ἄλλο δὲν φαινόταν πουθενά. Ἦμουν τώρα μόνος πετώντας σ' ἕναν οὐρανὸ γεμᾶτο γερμανικά ἀεροπλάνα.

Πετοῦσα 4,000 πόδια πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης. Πέντε μίλια πρὸς τὰ νότια ἀντίκριζα τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Μάλεμε, σκεπασμένο ἀπὸ σύννεφα σκόνης. Ἰκαθὼς συνέχιζε τὴν πτήσί μου, δύο Μέσσερσιμτ με ἐπλησίασαν ἀπὸ τὰ ἀριστερά. Αὐτὴ τὴ φορά δὲν μποροῦσα νὰ ἀποφύγω τὴ μάχη. Στρέφοντας ἀπτόμομα τὸ ἀεροπλάνο μου, τράβηξα ἐναντίον τους. Μιὰ φοθερὴ πάλι ἄρχισε μεταξύ μας. Κλωθογυρίζοντας στὸν ἀέρα, σὰν τρελλοί, οἱ Γερμανοὶ πιλότοι κ' ἐγὼ προσπαθοῦσαμε νὰ βροῦμε τὸ ἀσθενικὸ σημεῖο ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, γιὰ νὰ καταφέ-

ρουμε την χαριστική βολή, πού θα έστελνε τόν άτυχο, ανάμεσα σέ φλόγες καί καπνούς, κατ' ευθείαν στη γή. Μιά στιγμή στάθηκαν εγώ ό τυχερός. Κάποια πετυχημένη ριπή καί τό ένα από τά δύο έχθρικά άεροπλάνα, άφίνοντας πίσω του μία ούρά από άσπιο καπνό, γκρεμίστηκε στη θάλασσα. Λίγο άργότερα, μερικά συντρίμματα στό Αιγαίο δείχνανε τό σημείο της πτώσεως.

Ξαναβέθηκα πάλι σέ ύψος 6 χιλ. ποδών. Μά ό άλλος Γερμανός πιλότος ήταν τώρα φανερό πώς δέν είχε διάθεσι γιά μάχη. Δίχως νά χρονοτριβήσθι προχώρησε πρós τά θόρεια καί εξαφανίστηκε πρós την κατεύθυνσι της Πελοποννήσου. "Όταν γύρισα στό άεροδρόμιο, έλοι με κύτταζαν με χαρά καί άπορία, γιατί πίστευαν πώς δέν έπρόκειτο νά ξαναγυρίσω ζωντανός από τό άεροπορικό εκείνο μακελειό.

Τότε έμαθα πώς καί τά δύο Χαρρικαίην τοῦ 33ου σμήνους, είχανε χαθή, άφού προηγουμένως 5 Μέσσεραμιτ έπρεπε νά θεωρηθοῦν όριστικά χαμένα από τά πολυβόλα των άεροπλάνων μας. "Ένα άλλο Χαρρικαίην είχε καταστραφή στό έδαφος καί ένα τέτρτο, με πιλότο τόν Ρέυνλιτς, είχε συντριβή πάνω στη θάλασσα, στ' άνωικτά της Σούδας.

"Από τό 33ο σμήνος δέν απέμεινε πιά παρά μόνο ένα Χαρρικαίην, τό δικό μου. Καί μ' αὐτήν την δυναμικότητα σ' άεροπλάνα έκλεισε ή τελευταία φάσις τοῦ προλόγου της εισβολής στη μεγαλόνησο...

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΙΣΒΟΛΗ

Στις 19 Μαΐου 1941, παραμονή της εισβολής των Γερμανών στην Κρήτη, ό διοικητής μου Μπώμις με έζήτησε στό τηλέφωνο.

—Κάθε άεροπλάνο — μου τόνισε — πού μαρεϊ νά χρησιμοποιηθῇ πρέπει νά φύγη άμέσως γιά την Αίγυπτο...

"Έτσι καί τό τελευταίο Χαρρικαίην, τό δικό μου καταδιωκτικό, πέταξε γιά τό Κάιρο. Τώρα είχαμε έντολή νά μείνουμε στην Κρήτη μαζί με τούς Νεοζηλανδούς καί νά άπογειωθοῦμε στη ξηρά έστω καί χωρίς καμμιά άεροπορική δύναμι. Οί άνδρες πού ήσαν υπό τας διαταγάς μου άποσπάσθησαν στόν 22ο λόχο Νεοζηλανδών πού είχε αναλάβει την προάσπισι τοῦ άεροδρομίου τοῦ Μάλεμε στό ένδεχόμενο μιās άποβατικής ένεργείας. Τό ποτήρι της προσμονής είχε τώρα πιά ξεχειλήσει. Από στιγμή σέ στιγμή περιμέναμε την εισβολή...

"Ήταν ακόμα σκοτεινά — 5½ ή ώρα τό πρωί της 20 Μαΐου 1941 — όταν ξύπνησα άπότομα από φωνές καί θόρυβο έξω

ἀπὸ τῆ σκηνῇ μου. Ντύθηκα γρήγορα καὶ μὲ τὴν βοήθεια ἑνὸς κλεφτοφάνηρου, ποὺ βρισκόταν πάντοτε στὴ διάθεσί μου, ὄγῃκα ἔξω ἀπὸ τὴν τέντα ὅπου κοιμώμουναι. Μέσα στὸ σκοτάδι οἱ Νεοζηλανδοὶ στρατιῶται, μιλῶντας ἄλλοι ψιθυριστὰ καὶ ἄλλοι πρὸ δυνατὰ, τραβοῦσαν κατὰ μικρὰς ὁμάδες πρὸς τὰ σημεῖα ποὺ τοὺς εἶχαν καθορισθῇ γύρω ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμε γιὰ νὰ ἀγωνισθοῦν.

Ἄρχισε νὰ ξημερώνῃ... Τὰ λεπτὰ καὶ τὰ δευτερόλεπτα μᾶς φαίνόντουσαν ἀτέλειωτα χρονικὰ διαστήματα. Τώρα τὸ γυμνὸ ὄρεινὸ τοπίο τῆς Κρήτης διέγραφε ἐντονα τὶς γραμμὲς τοῦ πάνω στὸ γαλανὸ οὐρανὸ καὶ πέρα, στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος, τὸ Αἰγαῖο γαλῆνιο ἄπλωνε τὸν σκουρόχρῳο κυματιστὸ μονόδιόν του, ὥς ἐκεῖ ποὺ ἔφθανε τὸ βλέμμα. Ἐξαφνὰ ἐσήμαινεν ἡ σειρήνα τοῦ συναγερμού.

— Ἡ συνηθισμένη πρωϊνὴ ἐπιδρομὴ, σκέφθηκα.

ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΣΑΝ ΜΥΙΓΕΣ

Κάποιος ἦρθε τρέχοντας καὶ μὲ βρῆκε.

— Ἐρχονται σὰν τίς μυῖγες — μοῦ φώναξε — ἑκατὸ-ἑκατὸ μαζί.

Ἡ ἀτμόσφαιρα γέμισε μὲ τὸν θόρυβο τῶν κινητῶν. Ἀκόμα δὲν μπορούσαμε νὰ διακρίνουμε τὰ Γερμανικὰ ἀεροπλάνια. Μὰ ὅλοι ξέραμε καλὰ στὸ βάθος τῆς ψυχῆς μας πὼς εἶχεν ἀρχίσει ἡ εἰσβολή. Ὁ πρῶτος σχηματισμὸς βομβαρδιστικῶν — Γιούγκερς 88 — φανερώθηκε τώρα προχωρώντας πρὸς τὸ μέρος μας. Λέγαμε πὼς θὰ περάσουν πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας, ὅταν ξαφνικὰ ἀκούσαμε τὸ σφύριγμα τῶν βομβῶν ποὺ ἔρριχναν ἐναντίον μας. Πέσαμε μὲ τὸ κεφάλι χωμένο στοὺς ὤμους μας, πάνω στὸ ἔδαφος. Ἡ γῆ ἀναταράχθηκε καὶ ἕνα μεγάλο σύννεφο σκόνης ἀνασηκώθηκε ἀπὸ τίς ἐκκρήξεις. Τὰ μάτια καὶ τὰ στόματά μας εἶνε γεμᾶτα ἀπὸ κακκινὸ χῶμα. Καὶ τότε χάσαμε πρὶν τὴν ἐννοια τοῦ χρόνου...

Τὸ ἀντιαεροπορικὸ χτυποῦσε λυσσασμένα τὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνια ποὺ κάνανε τὴν ἐπίθεσι. Λίγο ἀργότερα ἀπὸ ὅλα τὰ ἀντιαεροπορικὰ πυροβόλα ἀπέμενε ἕνα μόνον Μπωφόρ. Δύο Στούκας καὶ ἕνα Μέσσερμιτ ὥρμησαν ἐναντίον του. Τὸ Μπωφόρ μὲ τοὺς χειριστάς του τινάχθηκε στὸ ἀέρα. Τὸ Μάλεμε δὲν εἶχε πιά ἀντιαεροπορικὴ ἄμυνα.

Στὶς 8 τὸ πρωὶ σταμάτησε ἡ βομβαρδιστικὴ ἐπιδρομὴ. Καὶ σὰν μέσα σὲ ὄνειρο ἀντίκρυσαν τοὺς πρῶτους σχηματισμοὺς ἀπὸ μεταγωγικά — Γιούγκερς 52 — ν' ἀδειάζουν ἀπὸ

τά πλάγια τους ομάδες αλεξιπτωτιστών. Τάχαμε σάν χαμένοι οί σύντροφοί μου κι' ἐγώ. Ποτέ δὲν πιστεύαμε ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ τολμοῦσαν, μέσα στὸ λαμπρὸ φῶς τοῦ ἡλίου, νὰ ρίξουν αλεξιπτωτιστὰς στὸ νησί, πού θὰ ἀποτελοῦσαν τοὺς καλύτερους στόχους καὶ γιὰ τὸν πιὸ ἀνίδεο σκοπευτὴ. Κι' ἐπειτα, ἀφοῦ πέρασαν τὰ λίγα λεπτὰ τῆς ἀρχικῆς ἐκπλήξεως, ἀρχίσαμε τὴ δρᾶσι.

Τώρα εἶχαν φανερωθῇ καὶ ἀνεμόπτερα. Μόλις ἀκουμποῦσαν πάνω στὸ ἔδαφος, ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τους, ξεπεταγόντουσαν σάν διαβόλοι, ἀρματωμένοι Γερμανοί. Χαλοῦσε πραγματικά ὁ κόσμος.

Μὲ τὸν φίλο μου τὸν Μπῆλε ἀποφασίσαμε νὰ πᾶμε νὰ ἰδοῦμε τί συμβαίνει στὸ στρατηγεῖο. Προχωροῦσαμε μὲ ἐξαιρετικὲς προφυλάξεις, σκυφτοὶ καὶ πολλὲς φορές μὲ τὰ τέσσερα. Ξαφνικά εἶδα τὸ Μπῆλε νὰ κλονίζεται καὶ κρατώντας τὸ στομάχι του μὲ τὰ δύο του χέρια νὰ πέφτῃ μπρούμυτα.

Τὸν πλησίασα ἀμέσως καὶ προσπαθώντας νὰ τὸν συνεφέρω τὸν ρώτησα ἀρκετὰ ἀνόητα!

— "Επαθες τίποτα; ...

Δὲν πρόλαβα ὅμως ν' ἀποτελειώσω τὴ σκέψι μου κι' ἐνωίσωσα ἕνα φοβερὸ κάψιμο στὸ δεξί μου ὦμο, λὲς καὶ μοῦ εἶχαν ἀκουμπήσει μιά χούφτα ἀνοιμμένα κάρθουνα ἐκεῖ πάνω.

— Πληγώθηκα κι' ἐγώ — εἶπα μέσα μου. Καὶ βάζοντας τὸ χέρι μου στὸν ὦμο ἐνωίσωσα ζεστὸ καὶ πηχτὸ νὰ τρέχῃ τὸ αἷμα. ...

Δύο Γερμανοὶ αλεξιπτωτισταὶ μᾶς εἶχαν κτυπήσει, κρυμμένοι πίσω ἀπὸ τὸν λόφον πού τοὺς ἔκρυβε ἀπὸ τὴ θέα μας, μὲ τὰ πολυθόλα τους. Ὁ Μπῆλε ἦταν ἐλαφρότερα πληγωμένος ἀπὸ μένα. Πά δικὰ μου τὰ χέρια — ἀργότερα κατάλαβα πὼς εἶχα πληγωθῇ καὶ στοὺς δύο ὤμους — ἦταν βαρειά σάν μολύβι καὶ ἀσκήκωτα. Πονοῦσα φοβερά.

Ὁ Μπῆλε προσπάθησε νὰ μοῦ σταματήσῃ τὴν αἰμορραγία, δένοντας σφιχτά μ' ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ κουρελιασμένο του πουκάμισο τὸ δεξί μου μπράτσο, πού ἦταν χειρότερα πληγωμένο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Μὰ οἱ σφαῖρες ξανᾶρχισαν νὰ σφυρίζουν ὀλόγυρά μας, ἀνασηκώνοντας τὸ χῶμα σὲ λεπτὴ σκόνῃ. Τὸ μέρος, ὅπου ἤμαστε τώρα ξαπλωμένοι, ἦταν ξεσκέπαστο καὶ εὐπρόσβλητο! Εἴκοσι μέτρα μᾶς χωρίζαν ἀπὸ ἕνα σημεῖο καλὰ προφυλαγμένο πίσω στὶς γραμμές μας. Ὁ Μπῆλε μ' ἀνεσήκωσε καὶ μ' ἔστησε ὀρθίον. Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸ ἀρχισα μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια νὰ τρέχω πρὸς τὸ καθωρισμένο σημεῖο. Μόλις ἐφθάσα ἐκεῖ, ἔπεσα χάρμω ἀναίσθητος ἀπὸ τοὺς πόνους.

"Όταν ξαναήρθα στον έαυτό μου, αντίκρισα τή μορφή του Μπήλε από πάνω μου νά με κυττάζει. Ή μορφή του ήταν κάτασπρη σάν κιμωλία καί έμοιαζε νά τάχη χαμένα κυριολεκτικά. Τό τραύμα του τόν πονούσε πολύ καί μόνο μιά υπέρανθρωπη θέλησι τόν έμποδίζε νά πέση χάμω λιπόθυμος. Ήταν άποφασισμένος νά φθάση ώς τίς γραμμές μας καί νά ζητήσει ένίσχυσι γιά νά μέ μεταφέρει πίσω στούς δικούς μας.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

Μ' άφησε μ' αύτήν τήν υπόσχεσι. Καί πραγματικά, μιά ώρα άργότερα ξαναγύρσε μέ δυό άεροπόρους, μιά όταν μέ βρήκαν ήμουν άναίσθητος καί πλημμυρισμένος από αίμα. Ήμουν άσκεπασμένος μέ μυίγες καί έμοιάζα πεθαμένος. Τό πιστέψαν πραγματικά πώς ήμουν πεθαμένος καί τό άνέφεραν στό Στρατηγείο του Καΐρου. Μά όχι! Δέν είχα πεθάνει. Άνέκτησα τίς αισθήσεις μου. ΙΝόμιζα πώς μουδιναν άληθινές μαχαίριές στα πλευρά καί στα χέρια. Διψούσα φοβερά, έπειτα από τό αίμα πού είχα χάσει. Ό ήλιος ήταν κάυτερός καί μου πλήγωνε τά μάτια όταν τά άνοιγε. Δέν είχα καμμιά έλπίδα σωτηρίας. Τότε άπεφάσισα ν' αυτοκτονήσω.

Τό πιστόλι μου βρισκόταν στή μέση μου. Μέ μιά υπέρανθρωπη προσπάθεια τό πήρα από τή θέσι του καί τό άκούμπησα στό στήθος μου. Μά δέν είχα πιά άλλη δύναμι. Μιά καινούργια αίμορραγία ξέσπασε από τήν υπερέντασι τών δυνάμεων πού είχα καταβάλει καί μέσα σέ πλημμύρα από φρέσκο αίμα ξανάπεσα στόν λήθαργο του θανάτου.

ΣΩΤΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΥΙΓΕΣ

Ό ήλιος άρχισε νά κατεβαίνει πρός τήν δύσι. Ή δίψα μέ βασάνιζε τρομερά. Οί μυίγες πετοούσαν διαρκώς γύρω από τό πρόσωπό μου καί ήμουν άνίκανος νά κουνήσω τό δακτυλάκι μου γιά νά τίς διώξω. Οί μυίγες αύτές μ' έσωσαν από τήν γάγγραινα. Γεννήσανε τ' αύγά τους μέσα στίς πληγές μου καί τά σκουληκάκια, πού βγήκανε από τ' αύγά αύτά, φάγανε τίς σαπισμένες σάρκες τών πληγών μου, έμποδίζοντας τή σήψι νά άπλωθι πιά πέρα από τά τραύματα. Στίς μυίγες χρεωστώ τή σωτηρία μου καί τό γεγονός ότι σήμερα δέν είμαι άνάπηρος.

Μὰ ἐκεῖνες τὶς στιγμὲς τὸ μαρτύριο ἀπὸ τὸ γαργάλημά τους πάνω στὸ σῶμα μου ἦταν ἀνατριχιαστικό...

"Ἐφθασε ἡ νύχτα κ' ἔκανε κρύο φοβερό. Οἱ Γερμανοὶ ἐκεῖνη τὴ νύχτα πέρασαν ἀπὸ κοντά μου, ρίχνοντας πυροβολισμούς δεξιὰ καὶ ἀριστερά, χωρὶς νὰ μὲ πάρουν εἶδησι. Ἀλλὰ κ' ἂν μ' ἔθλεπαν, σίγουρα θὰ μὲ παίρινανε γιὰ πεθαμένο. Καὶ τὸ μαρτύριο τῆς δίψας συνεχιζόταν ἀθάσταχτο.

ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ

"Ἔτσι πέρασε κ' ἡ ἄλλη μέρα, νύχτωσε καὶ πάλι καὶ ξημέρωσε τὸ τρίτο πρωινὸ. Εἶχαι πιά χάσει κάθε αἴσθημα χρόνου, ὅταν μέσα στὸ λήθαργό μου ἄκουσα βήματα νὰ πλησιάζουν πρὸς τὸ μέρος μου. Μισοάνοιξα τὰ μάτια καὶ εἶδα ἕξη Γερμανοὺς ἀλεξιπτωτιστάς. Κατάλαβαν πὼς ἤμουν ζωντανός καὶ μὲ πλησίασαν. Ἡ γλῶσσά μου ἦταν ξερὴ καὶ πρησμένη. Κατῶρθωσα νὰ ψιθυρίσω: «νερό».

"Ἐνας γερμανὸς μοῦ ἔδωκε τὸ παγοῦρί του. "Ἦπια ὁλόκληρο τὸ φλασκί. "Ἦπια καὶ δεύτερο καὶ τρίτο. Κάποιος μοῦ ἔβαλε μέσα στὸ στόμα ἕνα κομμάτι μῆλο. "Ἐνας ἄλλος μὲ σκέπασε μὲ μιὰ κουβέρτα. Καὶ ξαναβρέθηκα πάλι μόνος. Λίγο ἀργότερα ἦρθαν καὶ μὲ πῆραν οἱ Γερμανοὶ. Μὲ τοποθέτησαν σ' ἕνα φορεῖο καὶ μὲ μετέφεραν στὸ πρόχειρο νοσοκομεῖο, ποῦ εἶχε διασκευασθῇ στὸ μέρος ὅπου βρισκόταν ἐγκατεστημένο πρὶν λίγες μέρες τὸ Ἀρχηγεῖό μας.

"Ἡ νύχτα ξαναγύρισε καὶ τὸ σκοτάδι πρόσθεσε τὴ φρίκη του στὴν ἀπαισία σκηνὴ ποῦ ἀντίκρυζα. "Ἦμουνὰ τοποθετημένος ἐπάνω σ' ἕνα ἀχύρινο στρώμα καὶ κοντά μου κάποιος ἐτοιμαζόταν νὰ πεθάνῃ. Τὸ δωμάτιο, ὅπου βρισκόμουν, μύριζε σαπισμένες σάρκες καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν γεμάτη ἀπὸ οἰμωγὲς πόνου καὶ ἀπελπισίας. Ποτέ μου δὲν θὰ ξεχάσω τὴ νύχτα ἐκείνη.

Μόλις ξημέρωσε μὲ παρέλαβαν καὶ πάλι ἐπάνω στὸ φορεῖο, ποῦ τ' ἀκούμπησαν στὸ ἀμαξάκι μιᾶς μοτοσυκλέττας. Ἡ μοτοσυκλέττα τράβηξε γιὰ τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Μάλεμε. Τὸ πεδίο προσγειώσεως ἦταν γεμάτο ἀπὸ ἀεροπλάνα. Σ' ἕνα Γιούγκερς 52, σκουρόχρωμο μεταγωγικὸ, τοποθετήθηκα μέσα κ' ἔπειτα ἀπὸ λίγα λεπτά τῆς ὥρας τὸ ἀεροπλάνο ἀπογειώθηκε γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὁ δρόμος τῆς αἰχμαλωσίας ξανοιγόταν τώρα μπροστά μου καὶ ἡ ἐλπίδα εἶχε πιά χαθῇ ἀπὸ τὴν καρδιά μου.

"Ανοίξαι τὰ μάτια μου γιά μιὰ ἀκόμη φορά. Βρισκόμουν αεσιπλωμένος σ' ἕνα κρεβάτι μὲ καθαρά ἄσπρα σεντόνια, ποὺ δρόσιζαν τὸ σῶμά μου. Στὸ θάλαμο ἐπικρατοῦσε ἡρεμία. Οὔτε πολυθόλα, οὔτε βόμβες, ποὺ σφύριζαν καθὼς πέφτανε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου ἐκεῖ στὸ αεροδρόμιο τοῦ Μάλεμε. Οἱ πληγές μου μὲ καίγανε καὶ διψοῦσα πάντοτε φοβερά. "Ἦπια πάλι νερὸ πολὺ.

Ὁ γιαντρός μου ἦταν Αὐστράλος καὶ οἱ ἄρρωστοι γύρω μου ἦσαν "Αγγλοὶ. Οὔτε ἓνας Γερμανὸς δὲν φανερώθηκε στὸ θάλαμο. Ὁ κόσμος γιὰ μένα εἶχε τὰ ὅριά του στὴν ἄκρη τοῦ κρεβάτιοῦ μου. Ὁ κόσμος αὐτὸς ἦταν γεμάτος πόνος ἀβάσταχτο καὶ θὰ προτιμοῦσα νὰ εἶχα πεθάνει. Κοιμώμουναι καὶ ἔπινα καὶ ξανακοιμώμουναι. Ἡ ζωὴ ἦταν τώρα νερὸ καὶ πόνος. Καὶ ὁ θάνατος ἦταν ὕπνος. Καὶ ἐγὼ ποθοῦσα νὰ κοιμηθῶ....»

Καὶ ἡ ἔκθεσις συνεχίζει:

Τὸ βράδυ τῆς 22ας ἡ κατάστασις εἶχε σὲ γενικὲς γραμμές, ὡς ἔβη: Ἐνῶ στὴν περιοχὴ τοῦ Μάλεμε ὁ ἐχθρὸς εἶχε σταθεροποιήσει τὸ προγεφύρωμά του, στὸ Ἡράκλειο τὸν συγκρατούσαμε ἱκανοποιητικά. Καὶ στὸ Ρέθυμνο ἀπωθήσαμε ἐχθρικὲς δυνάμεις ποὺ ἀπεπειράθησαν νὰ κόψουν τὸν δρόμο τῶν Χανίων.

Ὁ ἀγὼν τῆς Κρήτης ἐκρίθη. Ἕλληνες καὶ Βρεττανοὶ πομῆσαν σκληρά. Μετὰ τὰ μεσάνυχτα τῆς 30ῆς Μαΐου ἡ τελευταία νηοπομπὴ φεύγει γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια ἀπὸ τὰ Σφακιά μὲ 4.000 ἄνδρες.

Ἡ κατάστασις ὅμως στὸ Μάλεμε ἦταν πραγματικά τόσο σοβαρὴ, ὥστε τὴν ἐπομένη (23 Μαΐου) ἀρχίσαμε νὰ σκεπτόμαστε ὅχι πῶς μ' ἀνοίξουμε κενὰ στὴν ἐχθρική παράταξη, ἀλλὰ πῶς νὰ φράξουμε τὰ δικά μας.

Ἀποτέλεσμα ἦταν ἡ σύμπτυξη τῆς 5ης ταξιαρχίας πεζι-

κοῦ σὲ θέσεις δυτικά ἀπὸ τὴν Ἀγία Μαρίνα γιὰ νὰ συνδεθῇ μετὰ τὴν 4ῃ ταξιαρχία πεζικοῦ. Τὸ ἀσχημο καὶ τὸ δυσόλωνο μαζί ἦταν ποὺ ὁ ἐχθρὸς ὄχι μόνον μποροῦσε νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ κρατώντας ἐπαφὴ μαζί μας ἀλλὰ καὶ θεώρησε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀρκετὰ ἰσχυρὸ νὰ μᾶς κάμει πραγματικὴ ἐπίδειξι. Τὴν κυρία τοῦ ὁμως ἐπίθεση τὴν ἀνέβαλε γιὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς 24ης.

»Τὸ ἀπόγευμα αὐτὸ καὶ τίς δύο κατοπινὲς ἡμέρες διεξήχθηκε σφοδρὸς ἀγὼνας στὸν ὁποῖο οἱ δυνάμεις μας ἔχασαν σιγά-σιγά ἔδαφος ὑποχωρώντας ἀνατολικά καὶ νοτιοανατολικά καὶ ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ προγεφύρωμα τοῦ ἐχθροῦ.

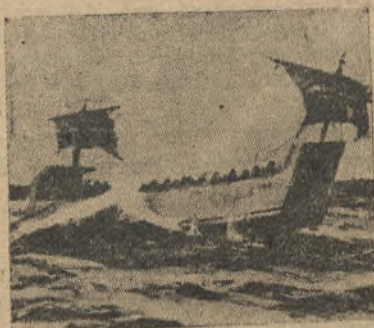
Αὐστράλοὶ καὶ Νεοζηλανδοὶ κατακουρασμένοι ἔπειτα ἀπὸ ἀγῶνες τόσων ἡμερῶν, κοιμοῦνται στὸ κατὰστροφ-μα ἑνὸς πλοίου ποὺ τοὺς μεταφέρει στὴν Ἀφρική.

»Ἡ γραμμὴ μας δὲν τσάκισε καθόλου. Ὁ ἴδιος ὁ Στρατηγὸς Φράνκμπεργκ σὲ ἀντεπίσμη ἐξιστὸρήσῃ τῶν γεγονότων χαρακτηρίζει ἀντεπίθεση ἰσλαφρῶν Βρεττανικῶν ἀρμάτων καὶ τοῦ 23 τάγματος πεζικοῦ Νεοζηλανδῶν. Ἀντεπίθεση ποὺ ἐγίνε ἀργὰ τὸ βράδυ τῆς 25ης καὶ κατὰ τὴν ὁποία ξαναπῆραμε τὸ Γαλατᾶ, ὡς μία ἀπὸ τίς μεγαλύτερες προσπάθειές μας ποὺ καταβάλαμε γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς Κρήτης. Πάντως στὶς 26

Μαΐου δὲν ἀπέμεινε πιά καμμιὰ ἐλπίδα ἐπιτυχοῦς ὑπερασπίσεως τοῦ ταμῆα τοῦ Μάλεμε, καμμιὰ βάσιμη ἐλπίδα νὰ κρατηθοῦμε στὴν Κρήτη.

»Οἱ δυνάμεις ἡς εἶχαν ὑποχωρήσῃ στὴ γραμμὴ Σούδας—Στύλου ἐκτὸς ἀπὸ δυὸ μικρὲς μονάδες ποῦ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ἀντιστέκωνται στὴν ἄκρη-ἄκρη τοῦ δεξιοῦ καὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἡς.

»Ἀριστερὰ κρατοῦσαν ἀκόμη ἄνδρες τῆς πεζοναυτικῆς μονάδος προβολέων μαζὺ μὲ μιὰ φοῦχτα πυροβολητῶν, ἀπὸ ἐπακτιες μονάδες ἐπίσης πεζοναυτῶν. Στις 27 καὶ 28 Μαΐου σφοδρὸς ἀγῶνας ὀπισθοφυλακῶν σάρωσε τὴν Κρήτη ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότο. Ἀπὸ τῆς Σούδας στὰ Σφακιά. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς αἱ ἄγριες αὐτὲς μάχες ἀνεχαίτησαν τὸν ἐχθρὸ καὶ

Χάνοντας τὴν τελευταία νηοπομπή, 145 πεζοναῦτες ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Κρήτη μὲ βενζινόπλοιο καὶ πέρασαν στὴν Ἀφρική μὲ ἡρωϊκὸ ταξεῖδι.

ἔδωσαν καιρὸ στίς δυὸ μεραρχίες Νεοζηλανδῶν νὰ φτάσουν τὸ βράδυ τῆς 28ης Μαΐου καὶ μὲ κάλυψη μονάδων τῆς XIX μεραρχίας πεζικοῦ τῶν Αὐστραλῶν στὰ βουνὰ πίσω ἀπ' τὰ Σφακιά.

»Οἱ συγκοινωνίες τῆς φρουρᾶς τῆς Ρεθύμνης μὲ τὴ Σούδα κόπηκαν στίς 27 Μαΐου, ἀλλὰ ἐξακολούθησαν ν' ἀνθίστανται μέχρι τῆς 31 Μαΐου ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἐξαπέλυσαν μεγάλην ἐπίθεσιν. Ἰνίγαι πρόλαβαν καὶ πῆραν τὰ βουνὰ, μερικὲς ὁμάδες τῶν ὁποίων πέρασαν στὴν Αἴγυπτο. Ἀπὸ τὴ μάχη τῆς Κρήτης αἱ ἀπώλειες τοῦ ἐχθροῦ ὑπολογίζονται σὲ 6.000 νεκροὺς καὶ πνιγμένους καὶ 11 χιλιάδες τραυματίες. Ὁ ἐχθρὸς μεταχειρίστηκε 1.400—1.500 ἀεροπλάνα πολλὰ τῶν ὁποίων ἔχασε μὲ τὰ πληρώματα.

»Πάνω από 16.000 άξιωματικοί και όπλίται, έφθασαν στην Αίγυπτο ακολουθούντες τόν αρχαιότατο θαλάσσιο δρόμο πού ένώνει τό νησί του Μίνωα μέ τή χώρα των Φαραώ. Δρόμο πού

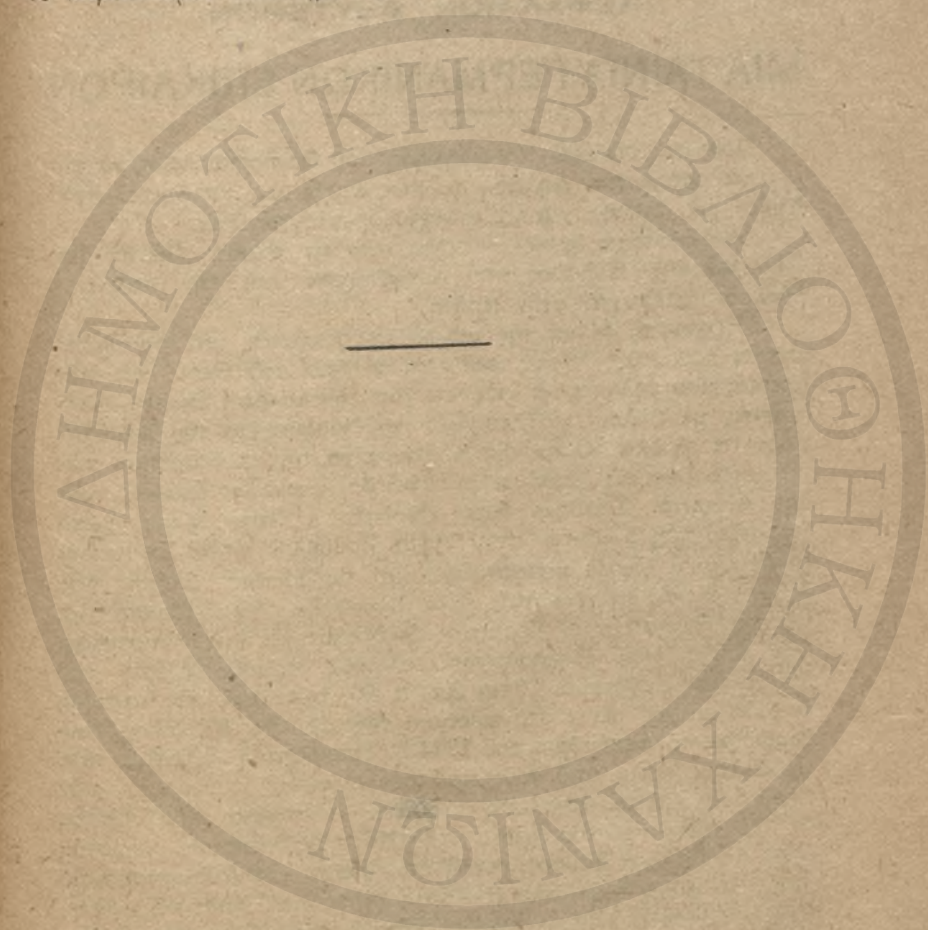
Βρεττανικό Άντιτορπιλικό στο Λιβυκό πέλαγος περισυλλέγει μερικούς Έλληνες άξιωματικούς και στρατιώτες, πού κατώρθωσαν νά διαφύγουν πρός την Αίγυπτο από τή Κρήτη μέ μιά βάρκα.

τόν ακολουθήσαν πρωτύτεροι τόσες και τόσες «άλλες φυλές». Έδω τελειώνει ή επίσημη Βρεττανική έκθεσις γιά τή «Μάχη τής Κρήτης».

Έτσι από τής πλευράς τής Άγγλικής, έγινε ή Μάχη τής Κρήτης. Πιστότατα χωρίς ούτε μιά γιώτα ούτε μιά κεραία νά παραληφθή. Τό ίδιο θά φροντίσωμε νά κάμωμε και από Γερμανικής πλευράς. Παρακάτω θά προσπαθήσωμε πιστότατα νά αποδώσωμε τίς εικόνες πού σέ μιά προπαγανδιστική ταινία οί Γερμανοί δείχνουν κι' αυτοί μέ τή σειρά τους πώς κατέλαβαν από άέρος τήν Κρήτη. Μά τόσο οί Γερμανοί όσο και οί Σύμμαχοί μας Άγγλοι πολύ λίγα πράγματα αναφέρουν από τή δράση και τόν ήρωισμό των Έλληνικών δυνάμεων στην Κρήτη. Κι' έχουν δίκαιο. Μιλούν περισσότερο γιά τή δράση των δικών τους δυνάμεων. Εύλογούν όπως θά λέγαμε έμεις οί Έλληνες μονάχα τά δικά των γένεια. Κι' άφού και οί δικοί μας ακόμα οί επίσημοι δέν ξέρουμε γιατί άποσιωπούν τή δράση των Έλληνικών τμημάτων ούτε αναφέρουν τίποτε από τίς έκθέσεις των άξιωματικών πού πολέμησαν έξ' ίσου σκληρά — όπως όμολογούν και οί Βρεττανοί —, έρχόμαστε στο τέλος και μείς μέ τή σειρά μας, νά φέρωμε ακριβώς εις φώς λεπτομέρειες άγνωστες τής δράσεως τής άμυντικής και επιθετικής των Έλληνικών δυνάμεων, των δυνάμεων πού άντάμα μέ τούς Αυστραλούς και Νεοζηλανδούς, έγραψαν τό έπος τής Κρήτης. «Τήν παρα-

δοξωτέρα καὶ ἐνδοξωτέρα μάχη τῆς Ἱστορίας» ὅπως τὴν ἀπε-
κάλεσαν οἱ «Τάϊμς» χρόνος τῆς Ἰαπωνίας, σὲ κάποιον τοῦς
ἄρθρο, ποῦ ἦταν σύμμαχος τῶν Γερμανῶν καὶ ἐχθρὰ μας.

Τὸ μνημειῶδες αὐτὸ ἄρθρον τῆς Ἰαπωνικῆς ἐφημερίδος
τὸ παραθέτομεν ὁλόκληρο εἰς τὸ τέλος ἀντὶ ἐπιλόγου.

ΜΙΑ ΤΑΙΝΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΑΙΡΩΝ

Πρὶν ἀρχίσω ἐδῶ τὴν ἀφήγησή μου θὰ πρέπει ἴσως νὰ πῶ μερικά πράγματα. Δηλαδή τὸ πῶς ἔτυχε λ.χ. νὰ βρεθῶ στὴν Κρήτη, μὲ ἄλλους γιὰ νὰ συνεχίσουμε τὸν ἀγῶνα.

Ἀπλούστατα ἦμουν κι' ἐγὼ ἀπὸ τὰ πουλιὰ ἐκεῖνα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ποὺ κυνηγημένα ἀπὸ τὴν πολεμικὴ θύελλα κατέφυγαν στὴν Κρήτη.

Ἐξῆσα τὴ φρίκη τῆς μάχης τοῦ Γαλατᾶ, καὶ τραυματίστηκα μάλιστα. Ἦταν, φαίνεται θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς μοίρας μου θέλημα νὰ ἐπιζήσω ἀπ' τὴν κόλαση ἐκείνη. Φεύγοντας μὲ ἄλλους πολλοὺς ἀπ' τὸ Νοσοκομεῖο τῆς Χαλέπας πρὸς τὰ «Λευκὰ Ὄρη» τῆς Κρήτης εἶχα τὴν ψευδαίσθηση πὼς θὰ μπορούσα νὰ διαφύγω κι' ἐγὼ ὅπως πολλοὶ ἔκαναν πρὸς τὴν Αἴγυπτο. Στάθηκε ὅμως ἀδύνατο. Ὅταν ἔφθασα μετὰ παραπλάνηση 5 μηνῶν στὴν Ἁγία Ρούμελη (τῶν Σφακιῶν) οἱ Γερμανοὶ εἶχαν καταστρέψει καὶ τίς βάρκες ἀκόμη ποὺ ἦταν γιὰ μᾶς τὸ τελευταῖο μέσο διαφυγῆς. Ἀφοῦ ἔδωσαν ἀργότερα ἀμνηστία οἱ Γερμανοὶ ἀναγκάστηκα νὰ ἐπιστρέψω στὰ Χανιά, ὅπου ἐδημιούργησα στενοὺς δεσμοὺς φιλίας, καὶ συγγενείας ἀργότερα. Ἔτσι ἔμεινα ὅλο τὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς ἀποκλεισμένος μέσα στὸ φρούριο τῆς Κρήτης. Κι' ὅταν ἐλευθερώθηκε τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1944 ἡ Ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα, τότε μὲ ἄλλους πάλι, ἀπὸ τοὺς πρώτους διέφυγα τὸν κλοιὸ τῶν Γερμανῶν καὶ μὲ ἀρκετοὺς κινδύνους ἐπέστρεψα στὴν Ἀθήνα.

Τὸ τρίτο περίπου χρόνo τῆς Κατοχῆς κάποιος γνωστός στὸν ὁποῖο εἶχα ἐκμυστηρευθῇ ὅτι γράφω ἕνα ἀνάγνωσμα μὲ θέμα τὴ μάχη τοῦ Γαλατᾶ — ἕνας φίλος μου Κρητικὸς, μὲ ἐπιληφοφόρησε μιὰ μέρα πὼς σὲ κάποιο θερινὸ Κινηματογράφo στρατιωτικὸ, οἱ Ναζὶ γιὰ λόγους προπαγάνδας — γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς στρατιωτῶτες οὖς — ἔφεραν καὶ ἔπαιζαν ἕνα ζουρνάλ ποὺ παρίστανε τὸ πῶς οἱ Γερμανοὶ κατέλαβαν τὴν Κρήτη. Ἡ «Φέστε Κρέτα» ἡ ἑφημερίδα τοὺς ποὺ τυπῶνόνταν στὰ Χανιά ταυτόχρονα ἐδημοσίευε φωτογραφίες τοῦ Διοικητοῦ τοῦ

φρουρίου Κρήτης Στρατηγοῦ τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν Μπρόγερ
 πρὶ ἐπισκέπτωνται τὸ πεδίο τῆς μάχης τοῦ Γαλατᾶ! (Ὁ
 στρατηγὸς Μπρόγερ ἦταν συνταγματάρχης τὸν Μάϊον τοῦ 41
 διοικητὴς μιᾶς μεραρχίας ἀλεξιπτωτιστῶν. Ὁ Χίπλερ γιὰ νὰ
 τὸν ἀνταμοίβῃ τὸν προήγαγε σὲ ὑποστράτηγο καὶ τὸν ἔστειλε
 Διοικητὴ τοῦ Φρουρίου Κρήτης).

Λησμόνησα να αναφέρω ότι όλα αυτά είχαν μια έπικαι-
ρότητα γιατί ήταν Μάιος κι ήταν η επέτειος της καταλήψεως
της Κρήτης. Τι χαρά για τους σιδηρόφραχτους ιππότες
τότε, και τι θλίψη, για μᾶς - πού στο μυαλό μας ανεξίτηλα
πάντα ήταν θαμμένες οι πειο φρικτές εικόνες ἀπ' τὴν κόλαση
καὶ τὴν καταστροφή τοῦ ἀλησμόνητου ἐκείνου Μαΐου τοῦ
1941.

Καί νά πού τὸ γεγονός τοῦ ἐπιδεικτικοῦ γιορτασμοῦ τῆς ἐπετείου τῆς καταλήψεως, ἔκαμε ἡμᾶς τοὺς (σκληροῦς τώρα) νὰ ξεθαφτοῦμε ἀπ' τὰ κατάβασθα τοῦ ὑποσυνειδήτου τῆς εἰκόνας αὐτῆς, μὲ γρηγοράδα κινηματογραφικῆς ταινίας, στὴν ὁθόνη τῆς φαντασίας μας. Καὶ ἀναπολούσαμε. Θυμόμαστε τὸ ἀξέχαστο — ἀλησμόνητο δρᾶμα... Ἐπῆγαμε λοιπὸν μὲ τὸ φίλο μου περιέργοι νὰ δοῦμε τί λογιῆς προπαγανδιστικὸ κροῦτο θὰ σερβίριζαν στὰ κωθώνια τοὺς οἱ Ναζί. Στρατιῶτες τῆς Φάλντ-Τζενταμερί — οἱ πεταλάδες ὅπως τοὺς ἔλεγον — ἐσπρωχναν τὸν κοσμάκη πού συνωστίζονταν στὸ δρόμο ἔξω ἀπὸ ἕνα τοιχάκι κοντὰ στὸ στάδιο τῆς "Ελευας Βενιζέλου, ὅπου ἦταν καὶ ὁ στρατιωτικὸς κινηματογράφος. Βολεύτηκαμε κάπως ἔστω κι' ὄρθιοι μπροστὰ παρ' ὅλα τὰ σπρωξήματα τῶν πεταλάδων. Μὰ πῶς ἐπληροφορήθηκε αὐτὸ τὸ γεγονός ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος; Ρωτῶ ἔκπληκτος τὸ φίλο μου. Ὁ Ρωμῆος βρίσκει πάντα τὸν τρόπο νὰ πληροφορηθῇ κάτι πού τὸν ἐνδιαφέρει. Ἰκάτι πού τοῦ κινεῖ τὴν περιέργεια. Μοῦ ἀπάντησε ἀποφθεγματικᾶ. Ἀπλούστατα. Ὅπως ἄλλως τε τὸ πληροφορηθήκαμε κι' ἡμεῖς.

Για κύτταξέ τον; Παρ' όλες τις φοβέρες, δὲν ἐννοεῖ νὰ τὸ κουνήσῃ. Ἦλθε νὰ δῇ, νὰ μάθῃ, νὰ πληροφορηθῇ!

Καὶ δὲν θὰ φύγῃ, ἂν δὲν ἱκανοποιήσῃ τὸ ἐνδομυχο αὐτὸ
ἔθνοςικτό του. Οἱ Γερμανοπαράδες ἐν τῷ μεταξύ ἀφου ἀπηύδη-
σαν ἀπ' τὶς φωνὰς καὶ τὰ σπρωξίματα, ἄφησαν τὸν κοσμάκη
νὰ παρακολουθῇ τὸν κινήματογράφο ἀπὸ ὠρισμένη ἀπό-
στασις.

Σὲ λίγο ἔσθυσαν τὰ φῶτα κι' ἡ προβολὴ τῆς ταινίας ἄρχισε. (Ἦταν δὲ τόσο μεγάλη ὥστε τὴν εἶχαν χωρίσει σὲ δύο μεγάλα μέρη).

Στὴν ἀρχή, ἔδειξαν μερικές σκηνές εἰσαγωγικές. Πῶς κατέλαβαν τὰ Βαλκάνια καὶ εἰδικώτερα τὴν Ἑλλάδα. Τὴ ζωὴ τους ἔπειτα στὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Λουτρακίου καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Πελοποννήσου, πού τὰ εἶχαν χρησιμοποίησει γιὰ τὸ στρατιωτισμό τους.

"Ἐπειτα τὰ λουτρά τους στὶς Ἑλληνικές θάλασσες καὶ τὶς ἐκδρομές τους μὲ κόττερα. Σὲ μιὰ τέτοια ἐκδρομὴ τους, σ' ἓνα ἀπὸ τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα χιλιοτραγουδισμένα δειλινὰ στὰ Ἑλληνικὰ ἀκρογιάλια καὶ στὰ νησιά τῶν Κυκλάδων στὸ φόντο τῆς φαντασμαγορικῆς δύσης — τὴν ὥρα πού οἱ μακρινές παραλιακές ὁροσειρές ἔπαιρναν ἓνα μενεξελὶ χρῶμα — οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ κάποιο κόττερο, εἶδαν στὸ σούριπο καὶ ἐκεῖ πού κάπως εἶχαν ξεμακρύνει ἀπ' τὴν παραλία: νὰ ξεπροβάλλῃ ὁ ὄγκος τῶν βουνῶν τῆς Κρήτης, σάν τὸ καθοῦκι κάποιου προϊστορικοῦ τέρατος μέσ' ἀπ' τὴ θάλασσα. Ἡ Κρήτη! Τὸς φάνηκε ἀπίστευτο. Τὸ μόνο κομμάτι τῆς Ἑλληνικῆς γῆς πού ἔμεινε ἀκόμα ἐλεύθερο μετὰ τὴν κατάληψη ὅλης τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ τῶν νησιῶν. Ἐθαύμασαν γιὰ μιὰ στιγμή τὸ ὄραμα μὰ τοὺς ἔπιασε συνάμα λύσσα. Τοὺς φαινόταν σάν πρόκληση. Νὰ μένῃ ἀνέπαφο κι' ἐλεύθερο ἀκόμη στὴ θεολιῶδη κάθοδο τῶν Γερμανῶν Δωριέων ἓνα ψωρονῆσι!...

"Ἐπρεπε μὲ κάθε θυσία νὰ τὸ κατακτήσουν γιὰ τὶς νέες ἐξορμήσεις τους πού σχεδίαζαν γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς Αἰγύπτου — Κύπρου — Παλαιστίνης! — Ἰράκ — Περσίας καί... καὶ... κουράγιο. Δὲν ἀποκλείεται νὰ φθάσωμε κι' ὡς τὶς Ἰνδίες, ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη ἐκείνου τοῦ ἄλλου τοῦ "Ἑλληνα κατακτητῆ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἐφαρμόζοντας τὰ κοσμοκρατορικά σχέδια τοῦ Φύρερ! Τοῦ σύγχρονου Καίσαροναπολέοντα Χίτλερ! Μὰ αὐτὸς τοὺς εἶχε ὑποσχεθῇ πῶς θὰ τοὺς περιήγαγε νικητὲς σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπῃ μονάχα. Κι' ἔπειτα τὴν Ἀσία σὲ ποιὰν θὰ τὴν ἀφήναν; Καὶ μόνο τὴν Ἀσία; Ἀμ' τὴν Ἀφρική; τὴν Ἀμερική; τὴν Αὐστράλια; "Ἐτσι θὰ ἔμειναν κι' αὐτές; Στὰ χέρια καὶ στὴ διάθεση τῶν φιλευθερέρων λαῶν; Καὶ τὰ σχέδια τῶν Παγγερμανιστῶν, τότε τί θὰ γίνονταν; Τὸ Ντύυτσλαντ — ὕμπερ — ἄλλες; Ἢδῇ ὁ Χίτλερ κατάφερε νὰ ἐλαιοχρωματήσῃ σχεδὸν τὴν Εὐρώπῃ μὲ τὰ Γερμανικά χρώματα, ζωγραφίζοντας ἓνα τεράστιο ἀγκυλωτὸ σταυρό. Λοιπὸν αὐτὰ ὅλα θὰ ἔμειναν ἔτσι στὴν μέση; Καὶ θὰ ἔχαναν μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία στὴν ἱστορίαν τους τώρα πού οἱ λαοὶ ἦσαν βυθισμένοι ἀκόμα στὸν εἰρηνικὸ τους λήθαργο; "Ἐπρεπε νὰ μὴν τοὺς δώσουν καθόλου καιρό. Νὰ μὴ προφθάσουν νὰ ἐυπνήσουν καὶ νὰ συνέλθουν. Ν' ἀντιληφθοῦν τὸ μεγάλο κίν-

δυνο πού τούς ἀπειλεῖ. Γιατί ἀλλοίμονο τότε. Ἀλλοίμονο ἂν ξεσηκωθῇ ὅλος ὁ κόσμος καί κἀνὴ σταυροφορία ἐναντίον τους, ὅπως καὶ στὸν ἄλλο πόλεμο. Αὐτό, δὲν ἐννοοῦν νὰ τὸ ξαναπάθουν... Κεραυνοβόλα κτυπήματα λοιπόν. Γιὰ κῦττα τι κερδίσαμε ὡς τώρα; Κύριοι σχεδὸν τῆς Εὐρώπης καὶ μιὰ ἡγήτη νὰ μένῃ ἐλεύθερη; Σὰν ἓνα ξυλάκι στὸ μάτι μας; Θὰ ρίξωμε ὅλες μας τὶς δυνάμεις ἐκεῖ κι' ἀλλοίμονο ἂν τολμήσουν ν' ἀντισταθοῦν. Μὰ δὲν φανταζόμαστε. Μόνο πού οἱ φοφοδεεῖς αὐτοὶ νὰ δοῦν τὶς ἀεροπορικές μας ἀρμάδες θὰ παραιοθοῦν ἀμέσως...

Αὐτὰ καὶ ἄλλα παιδρά καὶ εὐχάριστα δειροπολήματα ἔκαναν τὰ Ρομπὸτ τοῦ Χίτλερ! Τὰ κατώτερα καὶ ἀνώτερα κουρδισμένα αὐτόματα. Αὐτὲς ἀσφαλῶς τὶς σκέψεις ἔκαναν σὰν τὸ κόττερο γύριζε πίσω. Κι' «ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον»... Τὸ σχέδιον ἦταν ἀπὸ καιρὸ ἔτοιμο. Δὲν ἀπόμεινε παρὰ ἡ ἐκτέλεσις. Ἦταν πρωτομαγιά καὶ πέρα τ' ἀεροδρόμια τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδας ἦτανε φῶς φανερό πὼς εἶχαν κάποιο ξεχωριστὸ πολεμικὸ ὄργανισμὸ.

Βόμβες χιλιάδες περίμεναν σὲ στίβες στὴν ἀποβάθρα κάποιου μεγάλου λιμανιοῦ. Σειρὲς ἐπίσης ὀλάκερες στὰ ἀεροδρόμια, τ' αὐτόματα, τὰ ἀλεξιπτώτα, τὰ δοχεῖα βενζίνης, τὰ τρόφιμα, τὸ ὑγειονομικὸ ὕλικὸ συσκευασμένο σὲ μακρουλά εἰδικὰ κυτῖα, κι' ὅλα γενικὸ τὰ χρειαζόμενα γιὰ τὶς μεγάλες ἐπιχειρήσεις.

Κι' ὅλα αὐτὰ περίμεναν μόνον τῇ διαταγῇ. Ἡ νευρικότης καὶ ἡ ἀνυπομονησία ἦταν φανερή. Τελευταῖες ὁδηγίες καὶ διδασκαλίες στοὺς ἀξιωματικούς καὶ ἀλεξιπτωτιστές. Μεγάλοι χάρτες μέσα στίς αἰθούσες διδασκαλίας τοῦ ἀεροδρομίου μὲ ομαιοῦλες ἔδειχναν τὸ σχέδιο τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀλλοὶ πάλι ἀνάγλυφοι χάρτες σὲ μεγάλα τραπέζια μὲ ἄσπρα βέλη, ἔδειχναν πού ἀκριβῶς θὰ ἔπεφτε τὸ κάθε ἀεράγημα. Διάβαζε καεῖς καθαρά. «Ἡράκλειο... Ρέθυμνο... Χανιά... Σοῦδα... Μάλεμε... μὰ πειὸ πολλὰ βέλη ἔδειχναν κάποιο ἀσημαντὸ χωριοδάκι. Διαβάζουμε μὲ δυσκολία μὰ καὶ μὲ συγκίνηση «Γαλατᾶς»! Περίεργο! Τόση σημασία ἔδωσαν σ' αὐτὸ τὸ μέρος;

Φαίνεται πὼς ἀπὸ τὶς πληροφορίες πού εἶχαν, ἐκεῖ θὰ ἦταν συγκεντρωμένα περισσότερα ἐχθρικά τμήματα... ἀλλοιώτικα δὲν ἐξηγοῦνται. Ἀπὸ τὰ παραθυράκια τῶν γραφείων τῶν ἀεροπορικῶν βάσεων, διακρίνονταν κάπως θαμπὰ βέβαια, τ' ἀεροπλάνα πού γύριζαν ἀσφαλῶς ἀπὸ ἐπίδρομους. Θ' ἀρχίζαν φαίνεται αὐτὸ πού ἴλενε οἱ στρατιωτικοὶ «Προπαρασκευὴ πυ-

ροβολικού». "Ένα προοίμιο για τη μάχη. Οί αεροπόροι έφθαναν κι' έδιναν αναφορές. Φαίνεται πώς είχε αρχίσει απηνής βομβαρδισμός όλων των βάσεων και στόχων. Απ' την έκφραση όμως των αεροπόρων που έδιναν την αναφορά κι' απ' τις ζωηρές χειρονομίες τους, φανερό γινότανε πώς δεν καλοπέρασαν και τόσο... Πώς θα δέχτηκαν αρκετά πυρά αντίαεροπορικού, και πώς όλα τα αεροπλάνα δεν έπέστρεψαν εις τας βάσεις των... Πώς... μά πρέπει να τελειώση το συντομώτερο αυτή ή υπόθεση της Κρήτης...

Και ή διαταγή έδόθηκε στις 20 του Μάη στις 6 το πρωί... «Απογειωθήτε για την κατάληψη της Κρήτης!» Τά ψέμματα τελείωσαν. Τώρα αρχίζει το πανηγύρι. Σε κανένα μέρος της Εύρώπης — εκτός από τα Έλληνικά όχυρά — δεν συνάντησαν αντίσταση σοβαρή. "Αραγε θα βρουν έδω; "Επειτα ως τώρα ποτέ δεν τους έτυχε να καταλάβουν μια νήσο τόσο μεγάλης σαν την Κρήτη! Και μάλιστα από αέρος...

"Αραγε θα το κατορθώσουν ή θα ρεζιλευτούν; Θα το κατορθώσουν όπωσδήποτε. "Εχουν πεποίθηση σ' αυτό. Γιατί σ' αυτή τη στιγμή δεν τους απασχολεί κανένα άλλο μέτωπο. Ούτε ή Ρωσσία ούτε ή Αφρική ούτε το Δυτικό μέτωπο κι' έχουν ρίξει έδω δεκαπλάσιες δυνάμεις. Και τι υλικό!

Τά επίλεκτα στρατεύματα του Χίτλερ! Χιλιάδες αεροπλάνα! "Ογκο υλικού αψύχου! Τι είρωνεία για τους γενναίους Γερμανούς! Τους θιασώτες πής νείας τάξεως των πραγμάτων που ήβειλαν να την επιβάλουν με δεκαπλάσια υλικά βίας.

Δεν είχε βγή ακόμα ο ήλιος, και τα σμήνη των αεροπλάνων είχαν απογειωθεί το ένα πίσω από το άλλο από τα αεροδρόμια... Πρώτα τα μαχητικά και καταδιωκτικά «Μέσσερμιτ» έπειτα τα βομβαρδιστικά — κάτι θεώρατα δίκινητήρια που ρυμουλκούσαν τα άνεμοπλάνα — και τέλος τα όπλιταγωγά, τα μεταγωγικά «Γιοϋγκερς» με μερικά γύρω νοσοκομειακά τύπου πελαργού, που κατά την αντίληψη των Γερμανών ήσαν το θαύμα της αεροναυπηγικής των.

Σε λίγο όμως αυτή ή φοβερή αεροπορική ομάδα πετούσε άπάνω απ' το Αίγαίο με κατεύθυνση προς τα νότια και νοτιοανατολικά. "Εμοιαζε σαν ένα θεώρατο σμήνος ψευτικών ύμενοπτέρων σαν κι' εκείνα ακριβώς που βλέπομε συχνά να διασχίζουν τις θάλασσες (που λένε κι' αυτά κατά σύμπτωση αεροπλάνα). πηγαίνοντας απ' το ένα μέρος στο άλλο, που μόλις φτάσουν στην πρώτη στεργιά που θα συναντήσουν πέφ-

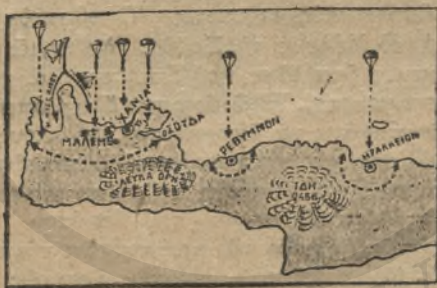
τους ψόφια απ' την κούραση με τὰ πτερὰ ὅμως πάντα ἀπλωμένα καὶ ἀκίνητα.

Ἔτσι ἀκίνητα πήγαιναν σὰν ἕνας, ὄγκος ἀδιάσπαστος καὶ τὰ γερμανικά ἀεροπλάνα. Κάτι ἐπιτεταγμένα ἱστιοφόρα κάτω στῆς θάλασσας τὴν ἐπιφάνεια, στὸ πέρασμα τῆς φοβερῆς ἀρμάδας κουνούσαν σὰν χαιρετισμὸ ἴσως κάτι ἄσπρα συνιέλα!

Ἕνα τρομακτικὸ βουῖτό ξεκούμινε. Νόμιζε κανὶς πὼς χίλιοι διαβόλοι οὐρλιαζαν, μαζί. Τὰ γραφικὰ ησάκια τῶν Κυκλάδων ἔμοιαζαν σὰν πεταλίδες ποὺ σφίγγονταν στὸ βράχο στὸ ἐπικίνδυνον ἀγγύγμα ἑνὸς ἀόρατου ἐχθροῦ ποὺ ἀπειλοῦσε τὴν ὑπαρξή τους.

Ἐπειτα ἀπὸ ἀρκετὴ πτῆσι φάνηκαν στὸ βάθος τοῦ Κρητικοῦ πελάγου σὰν σκίτσα οἱ κορυφογραμμὲς τοῦ «Ψηλορείτη» καὶ τῶν «Λευκῶν Ὀρέων». Ὁ ἥλιος ἄρχισε νὰ ξεπροβάλλει σὰν ἕνας ὁλόλαμπρος δίσκος ἀπ' τὸ ἀριστερὸ μέρος. Ἡ ὁμορφὴ αὐτῆ ἀνατολὴ με τοὺς ρόδινους γύρω ἀτμούς καὶ τῶμορφο γενικὰ ἀνοιξιὰτικο πρωϊνὸ, προσιώνιζε μιὰ ζεστὴ Μαγιάτικη μέρα. Ἐδῶ σὲ κάποιον σημεῖο ὠρισμένο ἀπὸ πρὶν στοὺς χάρτες, μοιράστηκε ὁ ἀεροπορικὸς στόλος σὲ δυό.

Τὸ ἕνα τράθηξε γιὰ τὸ Ἡράκλειο καὶ τὸ Ρέθυμνο καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὰ Χανιά.

Χάρτης τῆς Κρήτης, ἐμφαίνων τὰ σημεῖα, ὅπου οἱ Γερμανοὶ ἔρριψαν τὸ κύριον βάρος τῆς ἐπιθέσεώς των, κατὰ τὴν ἐισβολὴν τοῦ 1941. Αἱ διακεκομμένα γραμμὰ μετὰ τὰ ἀλεξιπτῶτα δεικνύουν τὰ σημεῖα πτώσεως τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ἐνῶ αἱ εὐθεῖαι γραμμὰ μετὰ τὰ πλοιάρια δεικνύουν τὰ μέρη, ὅπου ἐγένοντο αἱ ἀποβάσεις τῶν Γερμανῶν.

(Μὰ δὲν ξέρω γιατί δὲν μᾶς δείχνει καὶ πολλὰ πράγματα γιὰ τ' ἀεροπλάνα ποὺ τράθηξαν πρὸς τὸ Ἡράκλειο καὶ Ρέθυμνο παρὰ μόνον μᾶς ἀναγκάζει νὰ παρακολουθήσωμε τὸ τμήμα

τῆς ἀρμόδας πού πηγαίνει πρὸς τὰ Χανιά.) Ἀσφαλῶς ἔτσι εἶναι.

Πηγαίνουν πρὸς τὸ σοβαρώτερον ὠχυρωμένο τμήμα τῆς Κρήτης. Γιά τὴν περιοχή τῶν Χανίων. Αὐτὸ τὸ νοιώθουμε γρήγορα, γιατί βλέπουμε σὲ λίγο νὰ ξεπροβάλλῃ τὸ νησάκι «Θοδωροῦ» πού μοιάζει σὰν μιὰ θεόρατη θαλάσσια χελώνα στὸ πρωῒν σὺθαμπο...

Ὁ οὐρανὸς γιὰ μιὰ στιγμή γύρω ἀπ' τὰ ἀεροπλάνα, ἐνῶ ὡς τώρα ἦταν τόσο αἰθέριος, γιόμῃσε ἀπὸ ἑκατοντάδες ἄπυρα καὶ γκρίζα συννεφάκια πού φάνηκαν σὰν τὰ προοίμια μιᾶς μελλοντικῆς μπόρας. Ἐδῶ οἱ ἀλεξιπτωτιστὲς μέσ' τὰ ἀεροπλάνα ἔδειχναν νὰ εἶχαν μιὰ ἐπιτηδευμένη ψυχραιμία μιᾶς εὐθυμίας καὶ νευρικὰ καὶ βιαστικὰ χαμόγελα. Σὰν ἄρχισε ὁμοῦς τὸ μπαράζ τῶν ἀντιαεροπορικῶν, τότε ἀμέσως ἔξαφανερώθηκαν σὲ τι ψυχικὴ κατάσταση βρισκόνταν.

Οἱ φάτσες τους ἔγιναν πελιδνές, τὰ μάτια τους διεσταλμένα ἀπὸ τρόμο, ἔδειχναν τοὺς βολβοὺς πού κινδύνευαν νὰ ξεπεταχθοῦν ἔξω ἀπὸ τίς κόγχες των.

Ἐνα οὐρλιαχτὸ ξαφνικὰ σειρήνας σ' ὅλα τ' ἀεροπλάνα, ἔδωσε τέρμα σ' αὐτὴ τὴ δύσκολη κατάσταση.

Ἦταν τὸ σύνθημα τῆς πτώσεως. Γιατὶ ἀνοιξαν αὐτόματα αἱ πύρτες τῶν ἀεροπλάνων ἐνῶ ἄρχισαν νὰ πέφτουν σύγχρονα ὅλοι οἱ ἀλεξιπτωτιστὲς στὸ κενό. Ὁ οὐρανὸς γιόμῃσε γύρω ἀπ' τὰ Χανιά, τὸ Μάλεμε, τὴ Σούδα, τὴν Ἀγιά καὶ τὸ Γαλατᾶ, ἀπὸ πολύχρωμες ὁμπρέλες πού ἔπεφταν μὲ χάρη σὰν τεράστια κομμάτια κουφετί. Ἐδῶ ἄρχισαν ὅλα κάπως νὰ στριφογυρίζουν. Τ' ἀεροπλάνα νὰ διαγράφουν μεγάλους ὁμόκεντρος κύκλους, ἐνῶ στὴ γῇ κάτω φαίνεται οἱ ἀλεξιπτωτιστὲς, ὅσοι κατῶρθωσαν κι' εἶχαν τὴν τύχη νὰ φτάσουν γεροί, ἄρχισαν νὰ χορεύουν τὸ «Λάμπεθ—γούωκ» τοῦ θανάτου. Ἡ ταϊνία ἔδειχνεν σὲ λίγο πὼς ἄρχισαν νὰ συνάπτωνται μάχες σκληρές, στὸ ἔδαφος πειᾶ. Μέσα ἀπ' τοὺς πυκνοὺς καπνοὺς καὶ τὰ ἐρίπεια τῶν σπιτιῶν νὰ ξεπετιθόνται κάτι ὄντα σὰν δαίμονες. Αὐτοὺς τοὺς δαίμονες φρόντιζαν ἄλλοι νὰ τοὺς ἐξουδετερώνουν μὲ τὰ φλογολόγια πού μᾶς τὰ ἔδειχναν καὶ πού τὰ χρησιμοποιοῦσαν σ' εὐρεῖα κλίμακα. Ἐπαιρναν φωτιά ἔτσι τὰ χορτάρια καὶ τὰ σπίτια καὶ τὰ δένδρα χωρὶς νὰ φαίνεται καθαρὰ μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ καζάνι τῆς κολάσεως τί ἀκριβῶς γινόνταν. Ἀεροπλάνα πηγαينوέρχονταν ἐν τῷ μεταξύ κουβαλῶντας ὅλο ἓνα ἐνισχύσεις. Αὐτὸ τὸ ἔδειχνε φυσικὰ πὼς γινόνταν κάπως σύντομα. Ἐξηγοῦσε ὁμοῦς πὼς ἀντιπροσώπευε καμμιὰ δεκαριά μέρες ὅσο διαρκοῦσαν οἱ μάχες. Σὲ λίγο ὁ ἀνάγλυφος χάριτης ἔδει-

χνε με βέλη την κατάληψη σε 2 μέρες του αεροδρομίου του Μάλεμε πρώτα, σε έξη μέρες του Γαλατά, έπειτα των Χανίων, της Σούδας. Μετά τρεις μέρες απ' την πτώση του Γαλατά και την κατάληψη των Χανίων, έπεφτε το Ηράκλειο και έπειτα απ' άλλες δυο μέρες το Ρέθυμνο. Τμήματα έδειξαν αλпинιστών που αποβιβάστηκαν εν τω μεταξύ στο Καστέλλι και Καλυμπάρι και συνεπλήρωσαν την κατάληψη. Επίσης σύγχρονα απ' το ανατολικό μέρος απ' το νομό Λασηθίου αποβιβάζονταν κατόπιν σχεδίου βέβαια ή Ιταλική Μεραρχία του στρατηγού Κάρτα στο σημείο «Παχειά Άμμος».

Οί Ιταλοί έδω δέν βρήκαν και τόσο σοβαρή αντίσταση κι έτσι ολοκληρώθηκε σε 15 μέρες ή κατάληψη της Κρήτης. Το Γερμανικό γόητρο στο φόρτε του, Χαράς Ευαγγελία και πανηγύρια και επιδεικτικές παρελάσεις των άλεξιπτωτιστών στο Βερολίνο, μπροστά στο Φύρερ και τον άργότερα στρατηγό

Οί κάτοικοι του Βερολίνου υποδέχονται με δάκρυα χαρής...
τους άλεξιπτωτιστάς που κατέλαβαν τη Κρήτη.

των άλεξιπτωτιστών συνταγματάρχη τότε Μπρώγερ. 'Ο Γερμανικός λαός με δάκρυα χαράς... υποδέχτηκε τους άλεξιπτωτιστές που επέζησαν απ' τη μάχη της Κρήτης και τους στεφάνωσε μάλιστα. Σάν να είχαν έλευθερώση καμμιά Γερμανική έπαρχία που βρίσκονται χρόνια σκλάβοι κάτω από τον πειό σκληρό ζυγό. Τους γειναίους των γενναίων που έλαβαν μέρος στη πειό ποιάδενη μάχη, που δόθηκε από τότε που έγινε ο κόσμος.

Μά κι δω στο φινάλε του ζουρνάλ κατά την παρέλαση τά πρόσωπα δέν γελοούσαν. Ήσαν μελαγχολικά και κουρασμένα. Σάν ύπνωτισμένες οί έκφράσεις έδειχναν τά σημάδια που άφησαν οί οδυνηρές ανασμήσεις των δσων φρικιαστικών είδαν και

έπαθαν στην Κρήτη. Καί όμως μέ σηκωμένα τὰ χέρια—αίώνια
αυτόματα—χαιρετούσαν πάντα μηχανικά τὸ «Χάιλ Χίτλερ»...».

Σὰν τελείωσε ἡ προβολὴ τῆς ταινίας καὶ φεύγαμε ὁ φίλος
μου ἐπεχείρησε νὰ κριτικάρει. Βρὲ τοὺς ἀθεόφοβους οὐτε ἕνα
σκοτωμένο τους δὲν μᾶς ἔδειξαν. Οὐτε ἕνα χτυπημένο ἀεροπλά-
νιο. "Ἐπειτα μόνο τὸ Μάλεμε καὶ κεῖνο λίγο σὰν προσγειώθη-
καν, καὶ τὸ Γαλατᾶ, χωρὶς νὰ μᾶς δείξουν τὴ μάχη ποὺ γινό-
ταν ἀπὸ κάτω. Γιατὶ νὰ μὴ δείξουν τὴν πραγματικότητα; Τὴ
φθορά τους καὶ τίς τρομακτικὲς ἀπώλειές τους! Γιατί; "Ἐλεγε

Οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ παρελαύνουν πρό τοῦ στρατηγοῦ Μπρόϋερ
στὸ Βερολίνο

καὶ ξανάλεγε μονολογῶντας ὁ φίλος μου. «Μὰ δὲν καταλα-
βαίνεις τοῦ ἀπάντησα ἐνῶ τραβοῦσα γιὰ τὸ σπίτι μου. Γιατὶ
δὲν τοὺς συμφέρει. Κι' ἔπειτα ἀφοῦ ὅπως φαίνεται οἱ περισσό-
τερες σκηνὲς εἶνε παρμένινες ἐκ τοῦ φυσικοῦ, δὲν θὰ τὰ κατὰ-
φερναν καθόλου νὰ σταθοῦν κἂν ἀπὸ πόνω ἀπ' τὰ μέρη αὐτὰ
τῆς σφοδρῆς ἀμυνας τῆς πρώτης πρό παντός ἡμέρας.

Κι' ἔπειτα τὸ νομίζεις εὐκόλο νὰ πάρης πολλὰς φωτογρα-
φίες σὰν βρίσκεσαι ἀκριβῶς ἀπὸ πάνω ἀπὸ ἕνα κρατῆρα
ἰφαιστίου, ἐν ἐνεργείᾳ, δηλαδὴ τὴ στιγμὴ ποὺ αὐτὸ κοχλάζει;
Ὁ φίλος μου συμφώνησε καὶ χωρὶς ν' ἀνταλλάξωμε ἄλλη λέξη
χωριστήκαμε...

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΓΑΛΑΤΑ

(Τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς μάχης τῆς Κρήτης)

Ἐνῶ ὁ κόσμος δὲν κατάρθωνε νὰ συνέλθῃ ἀπ' τὴν ἐντύπωση τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔπους, καὶ τῶν ὀχυρῶν, ἐπληροφορεῖτο με κατὰπληξιν, πῶς ἓνα ἄλλο καινούργιο ἔπος ἀρχίζει στὴν Μεγαλόνησο Κρήτη. Στὸ ἐλεύθερο αὐτὸ κομμάτι τῆς ἐλληνικῆς γῆς ποῦ εἶχε μείνει ὡς τώρα ἀμόλευτο ἀπ' τὸ πέλμα τοῦ κατακτητοῦ. Μιὰ νέα ἱστορική σελίδα γιομάτη αἶμα δόξα κι' ἡρώισμὸ ἀφθαστο, ἐπρόβαλλε φῶτεινὴ σὰν μετέωρο στὸ κατασκότεινο οὐρανὸ τοῦ 1941. Τὸ ἔτος τῆς Κρήτης.

Ἡ πρώτη σοβαρὰ οὐσιαστικὴ ἀντίστασις κατὰ τοῦ ἀήτητου Γερμανικοῦ αἵτου. Τὸ πρῶτο στράβωμα τοῦ χιτλερικοῦ ἀγκυλωτοῦ σταυροῦ. Στὴν Κρήτη γιὰ πρώτη φορὰ ἀπέδειχθη πῶς ὁ Γερμανικὸς στρατὸς δὲν ἦταν καὶ τόσο ἀήτητος ὅπως προσπαθοῦσαν νὰ τὸν παρουσιάσουν οἱ Ναζὶ καὶ οἱ δορυφόροι τῶν. Στὴ Κρήτη οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Νεοζηλανδοὶ πολέμησαν σκληρά. Λύγισαν φυσικὰ στὸ τέλος μπροστὰ στὴν ὑπέρτερη ὀλικὴ βία τοῦ ἐπιδρομέως, μὰ ἔδωσαν ἓνα γερὸ μάθημα στὸ φασισμό, ποῦ στηριζόμενος στὴν σιδηρόφραχτη βία τῶν πολιτισμένων Οὐνῶν του, θέλησε νὰ ὑποδουλώσῃ — βρίσκοντας μοναδικὴ εὐκαιρία — τῆς ψυχῆς ἐλευθέρων ἀνθρώπων.

Πολλὲς μάχες δόθηκαν τότε στὴν Κρήτη, μεγάλες καὶ μικρές. Ἐπὶ ἔντεκα ὁλόκληρες μέρες ἦταν ζῶσμένη ἀπὸ φλόγες ὅλη ἡ Κρήτη, ἐνῶ ὁ οὐρανὸς συνεχῶς ξερινοῦσε φωτιά καὶ σίδερο στὰ κεφάλια τῶν ὑπερασπιστῶν της, ποῦ αὐτοὶ, διψασμένοι, ἀπλῆτοι, πεινασμένοι, ματωμένοι ἐξάκολουθοῦσαν μ' ἓνα ἀνώτερο ψυχικὸ μεγαλεῖο κι' ἀντοχή, ν' ἀντιστέκονται στὶς ἀδιόκοπες ἐπιθέσεις τοῦ Χιτλερικοῦ τέρατος. Τέτοιες μάχες φοβερὲς δόθηκαν στὸ Ἡράκλειο — Ρέθυμνο — Ἀγυιά κι' ἄλλοι. Μὰ στὸ Γαλατὰ κρίθηκε τὸ ἀποτέλεσμα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδικῶν. Μερικοὶ μάλιστα προχωρῶντας

περισσότερο τονίζουν πώς «μάχη τῆς Κρήτης, ἦταν καὶ μάχη τοῦ Γαλατᾶ». «Καὶ μάχη τοῦ Γαλατᾶ ἦταν καὶ μάχη τῆς Κρήτης». Μὰ δὲν χρειάζεται κανὺν σύγκριση ἢ ἐξαήμερη αὐτὴ μάχη, μὲ τίς ἀναριθμητὲς ἄλλες, γιατί οἱ Γερμανοὶ ἤξεραν πῶς ἦταν ἀπαράρτητο νὰ ἐξουδετερώσουν ἓνα σύνταγμα Ἑλληνικὸ ποῦ ἦταν ἐκεῖ ὀχυρωμένο, ὑπὸ τὴ Διοίκηση τοῦ ἀείμνηστου ἥρωα ἀντισυνταγματάρχη Μιχαὴλ Γρηγορίου, δυνάμει 2.000 ἀνδρῶν καὶ δύο περίπου τάγματα Νεοζηλανδῶν. Τὸ ἓνα πρὸς τὸ «Σταλό» καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὸ «Ταράτσο» συνολικῆς δυνάμει 1.000 περίπου ἀνδρῶν. Αὐτὴ τὴ δύναμη τῶν 3.000 ἀνδρῶν τακτικοῦ στρατοῦ, ἔπρεπε νὰ ἐξουδετερώσουν πρῶτα οἱ Γερμανοί. Σὰν ἔπεσε ὁ Γαλατᾶς, ἔπεσαν αὐτομάτως τὰ Χανιά ποῦ δὲν εἶχαν φυσικὰ καμμία στρατηγικὴ σημασία. Κατόπιν ἐπικυλούθησε ἡ πτώση τοῦ Ρεθύμνου καὶ τοῦ Ἡρακλείου, παρ' ὅλη τὴ διάθεση ποῦ ὑπῆρχε ἐκεῖ μιᾶς μικρῆς ἀκόμη ἀντιστάσεως. Μὰ σὰν τί νὰ ἦταν ὅμως περίπου αὐτὸς ὁ περίφημος Γαλατᾶς; Τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν. Ἀπλούστατα ἓνα μικρὸ χωριουδάκι τόσο δα σὰν ὅλα τὰ Κρητικὰ χωριά, κτισμένο ἐπάνω σ' ἓνα λόφο, ἐννέα περίπου χιλιόμετρα μακριὰ ἀπ' τὴν Πρωτεύουσα τῆς Κρήτης τὰ Χανιά, μὰ σὲ σπουδαία στρατηγικὴ θέση. Στὸ μεταίχιμο τοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Μάλεμε καὶ τῆς ναυτικῆς βάσεως τῆς Σούδας. Ἐκεῖ παίχθηκε τὸ μεγάλο παιχνίδι, τὸ τραγικὸ καὶ μακάθριο. Ἐκεῖ ἐγίνε το μεγαλύτερο μωκελεῖόν. Ἐκεῖ ἐπὶ ἑξ ὀλόκληρες μέρες μιὰ πολεμικὴ ὀρμητικὴ ἀμπώτιδα καὶ παλίρροια ἔφερε κυριαρχοῦντας πότε τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς Ἀγγλοὺς, καὶ πότε τοὺς Γερμανοὺς. Ἐνὰς λόφος ὅπου ἦταν καὶ τὸ Νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ, ἦταν τὸ ἐπικαίριο σημεῖο. Τὴν ἡμέρα οἱ Γερμανοὶ κάνοντας ἐπιθέσεις τὸν κατελάμβαναν, πρὸ παντός μὲ τὴν βοήθεια τῆς ἀεροπορίας των. Τὴν νύχτα κάνοντας ἐπίθεση τὰ μικτὰ Ἑλληνο-νεοζηλανδικὰ τμήματα τοὺς τὸν ἔπαιρναν. Κι' αὐτὸ ὅπως εἶπαμε διαρκοῦσε ἑξ ὀλόκληρες μέρες, μὲ τρομερὲς ἀπώλειες, κι' ἀπ' τίς δύο μεριές. Τὸν Γαλατᾶ ὑπερλίσιζαν ὅπως εἶπαμε. Τὸ ἕκτο σύνταγμα Πεζικοῦ ὑπὸ τὸν ἀείμνηστο ἀντισυνταγματάρχη Μιχαὴλ Γρηγορίου καὶ ἓνα τάγμα Νεοζηλανδῶν ὑπὸ τὸν Μαίτζορ Σμίθ. Οἱ ἑξ λόχοι μὲ τοὺς ἑξη-ἐφέδρους Διοικητὰς των ἔγραψαν τὴν ἱστορίαν τοῦ θρυλικικοῦ αὐτοῦ βου συντάγματος. Τὸ ἀριστερὸ τῆς γραμμῆς ἀμύνει τοῦ Συντάγματος μὲ τὸν 3ο λόχο ἀνεπτυγμένο ἀπ' τὸ χωριὸ Πεοιθόλια ὡς τίς Μουρνιές μὲ Διοικητὴ τὸ δραστήριον λυχαγὸ Πεζικοῦ κ. Σιλαμισιανάκη Γεώργιον, ὅλες τίς μέρες τῆς μεγάλης αὐτῆς μάχης, συνεκρά-

τῆσε τις ἐχθρικές ἐπιθέσεις. Στὸ κέντρο τῆς γραμμῆς αὐτῆς, ὅλο τὸ βάρος τὸ δέχτηκε ὁ ἔκτος ἡρωϊκὸς λόχος τοῦ ἐφέδρου ὑπολοχαγοῦ τοῦ πυρσβολικοῦ κ. Εὐμορφοπούλου Ἀνέστη. Ἐδέχτηκε ἐκεῖ τις λυσσασμένες ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ περισσότερο, γιατί ἐκεῖ ὑπῆρχε ἓνα στενὸ μεταξύ τοῦ λόφου τοῦ νεκροταφείου καὶ τοῦ ἀγροκλήματος (μετοchioῦ) τοῦ Μαρκαντωνάκη, ἀπ' ὅπου ἂν ἔκαναν σφῆνα οἱ Γερμανοὶ ἀλεξιπτωτισταὶ θὰ χωρίζαν σὲ δύο τίς δυνάμεις τοῦ συντάγματος. Τ' ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν νὰ αἰχμαλωτισθοῦν ὅλα τὰ τμήματα ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα καὶ δὲν θὰ λέγαμε τώρα ὅτι μπορέσαμε καὶ ἐπικρατήσαμε ἕξη μέρες. Ἐκράτησε λοιπὸν τὴ θέση αὕτη ὁ ἀξιωματικὸς αὐτὸς μὲ ἀρίκετὸ πείσμα καὶ γενναιότητα. Στεπάζετο καμμιὰ διακοσαριὰ ἀλεξιπτωτιστὰς, καὶ ἀφοῦ σκοτώθηκαν οἱ δύο ἀνθυπολοχαγοὶ του, οἱ Κουλάκος Πάν, καὶ Πιπέρης Κωνσταντῖνος, ἀφοῦ ἀπεδεκατίσθη ὁ μισὸς λόχος, κι' ἐτραυματίστηκε θανάσιμα ὁ ἴδιος, τότε μονάχα παρουσιάστηκε κάποιον μικρὸ ρήγμα, τὸ ὁποῖο ὅμως ἐπρόλαβαν καὶ τὸ ἔκλεισαν εὐτυχῶς σύντομα οἱ Νεοζηλανδοί. Εἰς τὸ δεξιόν, στὸ λόφο τῆς Ντάμπιας, ἡ πολυβολαρχία τοῦ λιονταριοῦ τοῦ συντάγματος τοῦ ὑπολοχαγοῦ Ξηρογιαννάκη, δὲν μπόρεσε ν' ἀνθέξη παρὰ πάνω ἀπὸ δύο ὥρες στίς ἐπίμονες ἐπιθέσεις τῶν Στούκας.

Ἐσίγησε. Ἦταν θανάσιμη πραγματικὰ αὕτη ἡ σιγή. Οἱ πολυβολητὲς εἶχαν ἀγκαλιάσει νεκρὰ τὰ πολυβόλα μὲ πρῶτο μάρτυρα τὸ ἡρωϊκὸ Κρητικόπουλο τὸ Διοικητὴ του. Ἀριστερά του ὅμως ὁ δεῦτερος λόχος τοῦ λοχαγοῦ κ. Γιαννουλάκη ἔκανε θαύματα. Ποιρ' ὅλο τοῦ ὁ κ. Γιαννουλάκης ἦταν τραυματίας καὶ τοῦ ἄλλου πολέμου, κατάρθωσε τίς ὑπόλοιπες μέρες τῆς μάχης νὰ μαζέψῃ τὰ ὑπολείμματα τῶν ἄλλων λόχων — ὅσων εἶχαν σκοτωθεῖ ἢ τραυματισθῇ οἱ ἀξιωματικοί — καὶ νὰ κἀνῃ ἓνα λόγο δυνάμεως 700 περίπου ἀνδρῶν, καὶ νὰ κἀνῃ ἄπειρες ἀντεπιθέσεις μὲ τὸ Μαϊτζορ Σμίθ πλευροκοπώντας τοὺς Γερμανοὺς πρὸς τὴν Ἀγυιά, ὡσπου τέλος ἐτραυματίσθηκε κι αὐτός. Ποιοὺς νὰ πρωτοθυμηθῇ κανεῖς, καὶ τί νὰ πρωτοπῇ; Μιὰ ἀληθινὴ ἀλυσίδα ἡρωϊσμοῦ μὲ κρίκους τὰ ἡρωϊκὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων — Νεοζηλανδῶν καὶ τῶν κατοίκων τοῦ Γαλατᾶ.

Ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Δήμου, πολεμᾷ ἡρωϊκὰ μπροστὰ στὸ νεκροταφεῖο καὶ τραυματίζεται στὸ δεξιὸ χερὶ μὲ πέντε σφαῖρες ἀπὸ ριπὴ πολυβόλου. Ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Βαμβακάς σὲ μιὰ ἐξόρμηση παραμορφώνεται σχεδὸν ἀπὸ ὄλμο. Ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Πιπέρης σκοτώνεται σὲ μιὰ ἔφοδο μπροστὰ στίς φυλακὲς τῆς Ἀγυιάς. Ἐκεῖνοι ποὺ τὸν θάψανε ἀργότερα τοῦ βρῆκανε μιὰ καρτούλα γραμμένη μ' ἓνα ξυλαράκι μὲ τὸ αἷμα

του. "Εγγραφε: «Πεθαίνω από αιμορραγία. Πάτε στην τάδε οδό στὰ Χανιά καί πήτε τους νά στείλουν τὰ πράγματά μου στο σπίτι καί ὅτι πέθανα γιά τὴν πατρίδα στὴν Κρήτη...». «Καὐμένο παιδί, ἔπεςες πραγματικό θῦμα τοῦ καθήκοντος τιμῶντας τοὺς συναδέλφους σου Εὐέλπιδας. Δυστυχισμένη ἡ μάνα σου πού σέ γέννησε, μὰ εὐτυχισμένη ἡ ἄλλη ἡ μεγάλη μάνα μας Ἑλλάδα πού ἔχει τέτοια παιδιά πού τὴν ὑποστηρίζουν μὲ τέτοια αὐτοθυσία. Κοντά στὸν Πιπέρη, πέφτει τὸ ἄλλο παληκάρι ὁ Κουλάκος. Ὁ Λάκων Κουλάκος πήγε μόνος του νά συλλάβῃ 5 Γερμανοὺς ἀλεξιπτωτιστάς, μὰ οἱ σκύλοι ξεπάστρεψαν τὰ ἀπειρο τὸ ἄμυαλο παιδί μὲ τίς χειροβομβίδες. Πέφτουν καί πέφτουν ἀράδα οἱ ἀλεξιπτωτιστές, μὰ πολλοὶ τους μένουν αἰώνια στο ἑρυνλικό νησί, ἐνῶ καί ἀπὸ τὴν πλευρά μας πέφτουν ἀξιοματικοὶ στρατιῶτες καί γέροι καί παιδιά καί γυναῖκες ἀπ' τὸν ἡρωϊκὸ Γαλατᾶ σάν τὰ καλάμια στὴν ὄχθη, κάτω ἀπ' τὸ δρεπάνι τοῦ γεωργοῦ. Ὁ χάρος μὲ τὸ θεόρατο δρεπάνι τοῦ θέριζε κορμιὰ καί ζωὲς γύρω καί μέσα στο Γαλατᾶ. Ὁ κ. Γερογιάννης, λοχαγὸς ἀπόστρατος μὲ μιά ὁμάδα ἐπιλέκτων Γαλατιανῶν, τρέχει ἀεικίνητος ἐπάνω, κάτω ἐνισχύοντας λαμπρὰ τὰ μαχόμενα τμήματα. Τ' ἀεροπλάνα τῶν πειρατῶν τοῦ ἀέρος Ναζι γάζωναν λυσσασμένα τὸ Γαλατᾶ. Ὡς καί μιά μανσθέλα αὐτοκινήτου πέταξαν οἱ βάρβαροι πολιτισμένοι ἀπὸ τὴ λύσσα ἀπάνω σὲ μιά ὁμάδα γυναικοπαίδων. Φλογεδοὶ ἀνάβουν πυρκαῖες στὰ στάχυα τοῦ ἱκάμπου, καί οἱ ἐμπρηστικὲς στὰ σπίτια τοῦ Γαλατᾶ. Σωστὴ κόλαση! Θ' ἀπρεπε νάχη κανεὶς τὴν φαντασία κανενὸς Δάντη γιά νά μπορέσῃ ν' ἀπεικονίσῃ τίς τόσες τραγικὲς φάσεις, καί τίς ἀπειρες τραγωδίες καί φρικαλεότητες. Αὐτὴ τὴ στιγμή, ἓνα μικρὸ μέρος τοῦ φρικτοῦ ταμπλώ, τῆς παράξενης αὐτῆς μάχης, γίνεται ἀπόπειρα νά ζωγραφισθῇ. Καί τὰ πτώματα σωριάζονται ἀγκαλιασμένα σὲ θανάσιμα συμπλέγματα μὲ τὰ σώματα τῶν ἐχθρῶν. Ἀπὸ τοὺς 30 ἀξιοματικούς τοῦ 8ου συντάγματος οἱ μισοὶ σκοτώθηκαν κι' οἱ μισοὶ τραυματίστηκαν. Ὁ Διοικητὴς τοῦ συντάγματος ὁ ἥρωας Γρηγορίου ἔπесе ἀπ' τοὺς πρώτους ἀντάμα μὲ τοὺς: λοχαγὸ Ψιμούλη, ἀνθυπασπιστὴ εὐέλπη Μαρασλῆ, τοὺς Ἀνθυπολοχαγοὺς Ἰκαλονγρίδη, Ξετρώπη, κι' ἄλλους πού δύσκολο νά τοὺς θυμῇ κανεὶς. Τοὺς ἀξιοματικούς εἶναι εὐκόλο νά τοὺς θυμῇς, μὰ τοὺς ὑπαξιωματικούς καί στρατιῶτες; Μόνο ἡ ἰδεατὴ ἐννοια τοῦ ἀγνώστου στρατιώτου μπορεῖ νά συμπεριλάβῃ ὅλα τὰ νγνωστά καί ἀγνωστά παιδιὰ πού ἦρθαν ἀπ' τὴν Ἑπαιρωτικὴ Ἑλλάδα ἀντάμα μὲ τοὺς Νεοζηλανδοὺς μὲ τ' ἀδελφὰ των τοὺς Κρητικούς νά πολεμῇ.

σουν ἐμποδίζοντας τὸν Βανδῆλο τῆς Εὐρώπης Γερμανὸ ἐπιδρομέα νὰ καταλάβῃ τὴν Κρήτη. Μὰ κι' οἱ Νεοζηλανδοὶ δὲν ἔπαιον κάτω ἀπὸ ἀποψι ἡρωϊσμοῦ ἀπ' τοὺς δικούς μας. Τὴν ἑκτη μέρα τῆς Μάχης σὰν ἄρχισαν ὁδομαχίες στὸ Γαλατᾶ ὅταν μπῆκαν οἱ Γερμανοί, ἕνας Νεοζηλανδὸς πού τὸν ἔλεγαν Τζίμ ἔδειξε ἕναν ἀπαράμιλλο ἡρωϊσμό. Ἦταν πολυβολητῆς σ' ἕνα ἑλαφρὸ τάνκς ἀπ' ἐκεῖνα πού μπῆκαν στὸ Γαλατᾶ λαμβάνοντας μέρος στὶς ὁδομαχίες. Πέντε Γερμανοὶ ἀλεξιπτωτισταὶ ἔρριξαν χειροβομβίδες καὶ κατάρθωσαν χαλῶντας τὴν ἐρπύστρια ν' ἀκινήτῃσιν τὸ τάνκς. Σκοτώνεται ὁ ὁδηγὸς καὶ τραυματίζεται θανασίμως ὁ πολυβολητῆς Τζίμ. Ξεψυχᾷ τὸ ἡρωϊκὸ παιδί μὲ τὸ δάχτυλο στὴ σκανδάλη τοῦ πολυβόλου. Οἱ Γερμανοὶ γαυρίζονται γιὰ τὸ κατόρθωμά τους ὥρμησαν σὲ μιά γραμμὴ νὰ καταλάβουν τὸ Νεοζηλανδικὸ τάνκς. Μὰ τὸν Τζίμ τὸν πιάνει ἕνας τελευταῖος σπασμός. Πιέζει τὴ σκανδάλη. Μιά ριπὴ ἀκούγεται. Οἱ πέντε Γερμανοὶ σωριάζονται νεκροὶ μὰ κι' ὁ Τζίμ γέροντας τὸ κεφάλι νεκρὸς σιγομουρμουρίζει ἕνα ψιθύρισμα τελευταῖο στὰ χεῖλη του σὰ νὰ ἔλεγε: «Ἀποθανέτω ἡ ψυχὴ μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων».

Οἱ Γερμανοὶ ἐκτιμώντας αὐτὸ τὸ κατόρθωμα ἐδέχτηκαν νὰ θάψουν καὶ τοὺς Νεοζηλανδοὺς δίπλα στοὺς δικούς των.

Οἱ ἀπώλειες ὅπως τῶν Γερμανῶν ἦσαν τόσο τρομακτικὲς γιὰ τὸ εἰδικὸ αὐτὸ ἰδίως ὄπλο ὥστε δίκαια ὀνομάστηκε ὁ Γαλατᾶς ὁ «τάφος τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν». Καὶ δὲν ἦταν μικρός. Ἕνας τεράστιος ὁμαδικὸς τάφος ὅμοιος μὲ κεῖνον πού ἀνοίξανε ἀργότερα στὴν Ἀγυιᾶ τὸν καιρὸ τῆς Κατοχῆς οἱ Γερμανοί, γιὰ νὰ ἰσοφαρίσουνε τίς ἀπώλειές των μὲ καινούργια κορμιά ἀδικοσκοτωμένα αὐτῇ τῇ φορᾷ ἀθῶων Κρητῶν. Κατελήφθη στὸ τέλος ὁ Γαλατᾶς, ἔπειτα ἀπὸ τὴ φοβερὴ αὐτῇ ἑξαήμερῃ μάχῃ, μὰ οἱ ἀπώλειές των ὅπως ἐλέγχθη ἦσαν τόσο τρομακτικὲς ὥστε ἀν κερδίζανε σὰν τὸν Πύρρο ἀκόμα μιά τέτοια μάχῃ, θὰ εἶχανε χαθῇ. 3-4 χιλιάδες ἦσαν οἱ νεκροὶ ἀλεξιπτωτισταὶ ἀπὸ τὸ Μάλεμε κι' ἔξω ἀπ' τὰ Χανιά κι' ἀπ' τὴν Ἀγυιᾶ ὡς τίς παιδικὲς ἐξοχές. Γιατί μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴν περιφέρεια βρίσκεται τὸ πεδίο αὐτῆς τῆς μάχης. Σ' αὐτῇ λοιπὸν τὴν πολύνεκρῃ μάχῃ ἕνας Γερμανὸς σπορτηγὸς ὁ Σούσμαν σκοτώθηκε κι' ἕνας ἄλλος στρατηγὸς ὁ Μάιντελ τραυματίστηκε βαρεῖα.

Οἱ ἀπώλειες ἀκριβῶς τῶν 2 αὐτῶν ἀνωτάτων Γερμανῶν ἀξιωματικῶν δίδουν μιά μικρὴ εἰκόνα τῆς σφοδρότητος καὶ τῆς σημασίας τῆς Μάχης τοῦ Γαλατᾶ.

Ἕνας Οὔντερ-Όφίτσερ ὁ Φρίτς Μάγερ ὡμολόγησε σ' ἕνα Κρητικὸ μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κρήτης πὼς ἄκουσε μὲ τ' αὐ-

τιά του από Γερμανούς αξιωματικούς του Ἐπιτελείου τοῦ
Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ στρατηγοῦ Μπρόγιερ πῶς ὁ Χίτλερ
σάν ἔμαθε τίς τρομερές αὐτὲς ἀπώλειες τῶν ἐπιλέκτων τμη-
μάτων τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν του στὸ Γαλατᾶ θύμωσε τόσο, ὥστε
γιὰ ἀντίποινα τότε μόνο διέταξε τίς ἀρθρόδες ἐκεῖνες ἐκτελέ-
σεις ποὺ ἐστοίχισαν τῇ ζωῇ χιλιάδων ἀθῶων χωρικῶν Κρητῶν
τῶν «ἐλευθέρων δῆθεν σκοπευτῶν». Σ' ἐκείνη τῇ μάχῃ ὁ κάθε
στρατιώτης δικός μας ἢ ξένος, ὁ κάθε ἀξιωματικὸς ἢ πολίτης,
γυναῖκα ἢ παιδί, νέος ἢ γέρος εἶχε δημιουργήσει μέσα στὴν
κόλαση ἐκείνη τὸ δῶρα του. Τὸ μυθιστόρημα τῆς ζωῆς του,
ποὺ θὰ τὸ θυμᾶται ὡς τὸ θάνατό του. Κι' ἐδῶ ἀκριβῶς ὅπως
ἐλέχθη θὰ ἐφευγε ἡ πέννα καὶ τοῦ πιὸ εὐφαντάστου μυθιστο-
ριογράφου μὲ τὴν ἀπεικόνισι τῶν δεινῶν τῶν πολέμιστῶν τῆς
Κρήτης. Τῶν τελευταίων ἴσως ἡρώων. Γιατὶ ἂν πιστέψῃ κανεὶς
τίς προφητείες τῶν ἐπιστημόνων τοῦ πολέμου τοῦ μέλλοντος
μπροστὰ στὴν ἀτομικὴ βόμβα καὶ τίς ἄλλες ἐξοντωτικὲς πολε-
μικὲς ἐφευρέσεις. Στὸ μέλλον ἡρωϊσμός δὲν θὰ χωρεῖ μὰ οὔτε
μάχες πλέον θὰ γίνονται. Ἀπλούστατα θὰ γίνεται μιὰ φριχτὴ
ὁμαδικὴ δολοφονία πολὺ μεγαλύτερη καὶ χειρότερη ἀπὸ ἐκείνη
ποὺ ἔκαναν οἱ Γερμανοὶ στὴ Κρήτη. Ἕνας πόλεμος χωρὶς
ψυχὴ καὶ περιεχόμενο. Γι, αὐτὸ ἄς εὐχηθοῦμε ἡ ἀνθρωπότητα
νὰ φθάσῃ στὸ εὐχάριστο σημεῖο, ὥστε ὄχι μονάχα μάχες τοῦ
«Γαλατᾶ» νὰ μὴ δημιουργηθῇ, ἀλλ' ἂν μπορέσῃ νὰ ἐξοστρακίσῃ
ἀπὸ τὸ διεθνὲς λεξιλόγιο καὶ αὐτὴ ἀκόμα τῇ λέξει «Πόλεμος».

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ἀντὶ ἐπιλόγου παραθέτομε τὸ περίφημον ἄρθρον τῶν Τάϊμε (Χρόνος) τοῦ Τόκιο τῆς Ἰαπωνίας, συμμάχου τότε τῶν Γερμανῶν, τὸ ὁποῖον — ὅπως θὰ διαπιστώσῃ ὁ ἀναγνώστης — ἐξαιρεῖ μὲ θαυμασμό τὸν ἡρωϊσμό τῶν πολεμιστῶν τῆς Κρήτης.

«Προτείνομεν, ἔγραφεν, ὡς ζήτημα ὑπερτάτου καθήκοντος τιμῆς, ὅπως δημιουργηθῇ ἓνα ἑκτακτον Τάγμα τῶν Ἱπποτῶν τῆς Κρήτης διὰ νὰ τιμηθῇ μὲ εἰδικὸν παράσημον κάθε πολίτης καὶ κάθε ἀξιοματικὸς ποῦ ἔλαθε μέρος εἰς τὴν παραδοξοτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν μάχην τῆς Ἱστορίας, τὴν ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ. Οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Ἕλληνες στρατιῶται, οἱ ἄνδρες καὶ οἱ γυναῖκες τῆς Κρήτης, ποῦ ἔλαθον μέρος εἰς τὴν θρυλικὴν αὐτὴν μάχην, πρέπει, νὰ καταταχθοῦν ὀνομαστί εἰς ἓνα εἰδικὸν Τάγμα ὑπερανθρώπων.

Χωρὶς ἐνισχύσεις καὶ ἐφόδια, χωρὶς τροφὴν, ἀξύριστοι, αὐπνοὶ καὶ ἄπλυτοι, χωρὶς ἀνάπαυσιν, χάσαντες τοὺς ἀρχηγούς των μέσα εἰς τὴν φοβεράν σύγχυσιν τῆς ἐν οὐρανῷ, ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ μάχης, χωρὶς ἀντιαεροπορικὰ τηλεβόλα, γνωρίζοντες τὸ ἀδύνατον τῆς φυγῆς των, μὴ ἔχοντες κανένα νὰ δέσῃ τὰς πληγὰς των, οἱ νεκροὶ ἀφινόμενοι ἄταφοι πλησίον τῶν ζώντων, βομβαρδιζόμενοι ἀδιαλείπτως, ἐξηντλημένοι μὲ τὰ μάτια κατακόκκινα, λιπόσαρκοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς μανίας τῆς τρομερῆς μάχης, ἐγνώριζον ὅτι ἡ τύχη των, ἡ ζωὴ ἢ καὶ ὁ θάνατός των ἐξηρτάτο ἀπὸ τὴν ἐκ τοῦ συστάδην μάχην. Μέσα εἰς τὸ δαιμονιώδες μαρτύριον τῆς ἀγρίας πάλης ἐγνώριζον ὅτι ἐμάχοντο κατὰ Ἀρμαγεδῶνος.

Αὐτὰ εἶνε τὰ ἀπίστευτα γεγονότα τὰ ὁποῖα ἀντιμετώπισαν οἱ γενναῖοι, ὑπεράνθρωποι αὐτοὶ μαχηταί, τῆς φοβερᾶς μάχης τῆς Κολάσεως, τὴν ὁποίαν μόνον ἓνας Δάντης θὰ ἠδύνατο νὰ περιγράψῃ.

Γνωρίσαντες οἱ ἐπικοὶ αὐτοὶ πολεμισταὶ τὸν κατακλυσμὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἀγριότητος, ἀντιμετωπίσαντες μίαν κολασιν ἀπὸ φλόγας, αἵματα καὶ θάνατον, εἶνε ζήτημα ἂν θὰ μπορέ-

σουν πλέον νά γνωρίσουν τήν γαλήνην τῆς ζωῆς. Πρέπει ὅμως νά δεχθοῦν τήν λατρείαν καί εὐλάβειαν ὅλων ἡμῶν τῶν ἄλλων, τῶν μικροτέρων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι παρηκολουθήσαμεν τήν ἐνδοξον μάχην των καί δέν μᾶς μένει τίποτε ἄλλο παρὰ νά τοὺς στολίσωμε μέ δάφνας. Ἀλλά αὐτό πρέπει νά γίνη ὅταν θά ἔχωμε ψυχικὴν γαλήνην, διὰ νά μπορούμε νά ἀπονέμωμεν ὠραίας τιμάς, πρέπει νά γίνη μετὰ τὴν καταπαύσιν τῶν δονήσεων καί τῆς μανίας τοῦ πυρός καί μετὰ τὸν τερματισμὸν τῆς αἰματηρᾶς ἀγωνίας. Καί αὐτοὶ ἀκόμη οἱ Γερμανοὶ θά σηκώσουν τὸ χέρι τῶν, θά σταθοῦν προσοχὴ καί θά χαιρετίσουν εὐλαβῶς τὰς δαφνοστεφανωμένας κεφαλὰς τῶν γενναίων, τὰς κεφαλὰς ἐκείνων οἱ ὅποιοι καί αἰμόφυρτοι ἀκόμη τὰς ἐκράτησαν ὑψηλά, δέν ἔκυψαν».

2.5

